

Wachtebeke

Driemaandelijks mededelingsblad van de Heemkundige Kring « Oud Wachtebeke »

Om Roets Koning
Rechtsto, 40,
9070 - Wachtebeke

verantw. uitgever
LANKRIET GILBERT
Lijsterstraat 8
9070 Wachtebeke

Jg. 1 nr. 1

1974

INHOUD

Nieuwjaarswens	2.
Editoriaal	3.
Overslag	4.
Wat is Familiekunde	5.
Kwartierstaat Octaaf Jozef Scheire	6-7-8.
Rubriek: Vraag en Antwoord... Mededelingen	9.
Voorstelling Bestuur en Ledenlijst	10.

elke auteur is verantwoordelijk voor zijn bijdragen

NIEUWJAARSWENS

Het Bestuur van de Heemkundige Kring "Oud Wachtebeke" wenst bij de jaarwisseling aan alle leden een voorspoedig Nieuwjaar 1974.

Deze gelegenheid neemt het Bestuur te haat om U te danken voor de steun, de sympathie en de belangstelling die U aan de Heemkundige Kring hebt verleend. Zij hopen dat U, uw vertrouwen onverminderd zult blijven schenken en Heem- en Geschiedkundig programma zult blijven aanmoedigen.

De periode voor het hernieuwen van het lidgeld is thans aangebroken. Gelieve het te willen overschrijven op prk.000-1064014-21 van dhr.A.Ducheyne, Smishoek, 30, Wachtebeke met vermelding "Heemkundige Kring "Oud Wachtebeke". De hernieuwing van uw lidmaatschap betekent voor ons een stimulans om verder te werken aan de doelstellingen van onze vereniging.

Langs deze weg, danken we onze leden die reeds in de voorbije maanden aan hun lidmaatschapsbijdrage 1974 voldeden.

Voor zover nuttig, herhalen we de bedragen van de lidgelden:

steunend lid	250 Fr.
gewoon lid	100 Fr.

De Voorzitter.

(Toetredingsstrook)

Ondergetekende (naam en voornaam)

.....

(adres).....

wenst toe te treden als lid/steunend*, van de Heemkundige Kring "Oud Wachtebeke".

(datum en handtekening)

Adresseren aan dhr. ir.G.HOEBEKE, Walderdonk, 50, Wachtebeke-9070.

* doorhalen wat niet past a;u.b.

EDITORIAAL

U leest het eerste nummer van een driemaandelijks Heem-, en Geschiedkundig kontaktblad: Een nieuwe realisatie van de Heemkundige Kring "Oud Wachtebeke".

Wanneer in 1967 onder impuls van de heren H. Van Heirsele en R. Van De Velde een aktie op touw werd gezet voor het verzamelen van oude postkaarten, foto's en dia's, waren de eerste stappen gezet tot het behoud van het Wachtebeeks patrimonium.

Door het groeiend aantal leden kon de kring op korte tijd zijn activiteiten uitbreiden.

Gedurende de Kermisweek kon het verzameld materiaal reeds worden tentoongesteld.

In 1969, kwam door en dank zij Broeder Leopold een eerste publikatie over "De Langelede" tot stand.

Het jaar daaropvolgend verscheen een fotografisch boekje over "Oud Wachtebeke".

Daar de noodwendigheid, om over een periodieke publikatie te beschikken zich meer en meer liet aanvoelen, werd in 1971 besloten een zesmaandelijks tijdschrift uit te geven.

Ondertussen was men eveneens van start gegaan met een film- en klankarchief, met als eerste realisatie "Wachtebeke Nu".

Inmiddels was de kaap van de 200 leden overschreden. Om een optimale werking van de kring te kunnen verkrijgen, bleek een nauwer kontakt tussen de leden en het bestuur noodzakelijk.

Daarom werd besloten, naast het bestaande tijdschrift een nieuw media tot stand te brengen, onder de vorm van een kontaktblad.

De doelstellingen van deze nieuwe publikatie zijn:

1. De studie en de kennis, volgens verantwoorde methoden, van het leven te Wachtebeke in het verleden en het heden.
2. Die kennis onder de leden te bevorderen en te verspreiden door een geregelde werking.
3. Te pogen, rekening houdend met de ontwikkeling van de cultuur, het Wachtebeeks kader in stand te houden en te beschermen.

De Heemkundige Kring "Oud Wachtebeke" richt zich tot allen die willen meewerken aan de realisatie van de taak die we ons gesteld hebben.

Het welslagen van dit eerste proefjaar zal beslissend zijn over het verder verschijnen als driemaandelijks blad, ofwel als we de stap kunnen zetten naar een twee- en ja, zelfs naar een maandelijks publikatie.

In dit blad zullen volgende rubrieken aan bod komen:

- Informatie betreffende de activiteiten van de H.K.
- Vulgariserende, maar verantwoorde bijdragen in verband met de heemkennis.
- Familiekunde.
- Een rubriek: Vraag en Antwoord.
- Een bibliografische rubriek, waarin de bijdragen betreffende Wachtebeekse heemkunde zullen vermeld worden.

Een eerder klein, maar rijk arbeidsveld ligt open voor de Wachtebeekse heemkundigen.

De H.K. "Oud Wachtebeke" en zijn kontaktorgaan zijn klaar om de vruchten van de arbeid van die vorsers niet te laten verloren gaan.

de redaktie: G. Lankriet
E. De Smet

KORTE GESCHIEDENIS VAN EEN KLEIN DORP: OVERSLAG.

Inleiding.

Het was niet de bedoeling van pastoor A. Strobbe een uitgebreide monografie van het dorp OVERSLAG te schrijven. Enkel wilde hij zijn parochianen een geschiedkundige achtergrond leveren van het parochiaal leven van voorheen.

Hierbij stuitte de onderzoeker op veel moeilijkheden vnl. door de scheiding van Overslag na de Vrede van Munster, deels "Staten bodem" bij het Ambacht Axel en een deel bij de "Zuidelijke Nederlanden" onder het Ambacht Assenede.

Deze chaos aan gegevens, heeft E.H. A. Strobbe geordend in een bundel geschiedkundige nota's, welke in ons driemaandelijks tijdschrift integraal zullen gepubliceerd worden.

de redactie.

OVERSLAG

---

door E.H. A. Strobbe.

1. Oorsprong van de naam

"Het recht op overslag of overdracht" werd geheven niet louter als belasting, maar tevens als de vergoeding die werd betaald voor het gebruik van constructies en overdraag-diensten.

De tollen werden geïnd door een vorstelijk ambtenaar, ofwel werd het iningsrecht verpacht.

Zeker is dat Overslag te Wachtebeke een belangrijk deel van het handelsverkeer tussen Terneuzen en Gent draineerde vóór het tot stand komen van de Sassevaart (nu Kanaal Gent-Terneuzen).

De eigenlijke Overslag was gelegen N.O. van Wachtebeke en vormde er de kern van een bevolkingsagglomeratie met name Overslag.

In de Middeleeuwen maakte de wijk deel uit van de parochie Zuiddorpe.

Overslach = overladen of overschepen van waren en goederen door een hijskraan (overdracht: zou een ruimere betekenis hebben; Vaartuigen over een dam brengen, dit is niet het geval in Overslach.)

De schepen kwamen van Terneuzen langs de Blijde, Nieuwvaart en de Axelse vaart naar Overslag en werden geladen op seyen(1) die langs Calve, de Moervaart bereikten en via de Durme naar Gent vaarden.

Overslag lag op 21,50 Km. van Terneuzen en op 24 Km. van Gent.

(wordt voortgezet.)

(1) seyen: naam van de platbodem vaartuigen welke Durme en Schelde bevoeren.

WAT IS FAMILIEKUNDE ?

"Ik kreeg van mijn ouders
van ieder mijn part;
Van vader mijn schouders
van moeder mijn hart."

(René de Clercq)

Het geciteerde vers zouden we willen bestempelen als een brokje mini-familie-geschiedenis. Een levende werkelijkheid, voorzien van het noodzakelijke scheutje romantiek.

Een verantwoorde familiegeschiedenis is van iedere familie, hoe nederig ook, samen te stellen. Elke familie kan op verdienstelijke personen bogen, zoals in de meest illustere ergens een zwart schaap te ontdekken is.

Dat alles op te sporen, verantwoord na te gaan, is niet alleen een passionerende hobby, maar tevens uitermate leerlijk.

De eenvoudigste vorm van familiegeschiedenis is het samenstellen van een stamreeks of voorouderreeks. Dit is een uitwerking, waarbij alleen onze ouders, de ouders van vader, die van vaders vader, enz. vermeld worden. Wij bekomen aldus een reeks van mannen (met hun vrouwen) waarvan wij rechtstreeks afstammen en die aldus onze familienaam dragen.

De Stamboom is een vervollediging van een stamreeks. Hierbij wordt, uitgaande van de oudst bekend zijnde stamvader, alle afstammelingen tot op heden vermeld, die dezelfde familienaam dragen.

Een andere vorm van genealogie, is het opmaken van een KWARTIERSTAAT.

Het is een opsomming van namen en data, althans bij zijn voorstelling! Vandaar dat het tot voor kort een weinig "Volkse" vorm van beoefening van de familiekunde was. Over de waarde van de kwartierstaat beperken we ons bij een citaat van wijlen Dr. Jan Lindemans, de vader van de volkse genealogie in Vlaanderen:

"De kwartierstaten geven de beste voorstelling van de afkomst, de maatschappelijke stand en de erfelijke geaardheid: levenskracht, verstandelijke en zedelijke waarde van een geslacht... Het opzoeken van zijn kwartierstaat is, in genealogische navorsingen, het meest opwindend werk."

Om de opbouw beter te begrijpen, volgt U gemakshalve de nummering op de hierna weergegeven kwartierstaat.

Op U zelf (parentatie I/1) * d. i. de kwartierdrager, volgen Uw beide ouders (par. II/2-3) Uw vier grootouders (par. III/4-7); Uw acht overgrootouders (par. IV/8-15); Uw zestien bet-overgrootouders (par. V/16-31) enz.

Zo spreekt men van een 2, 4, 8, 16, 32... kwartieren.

Het is nu onze betrachting, periodiek een kwartierstaat te publiceren. Onze opzoekingen zullen zich hoofdzakelijk beperken tot specifiek Wachtebeekse families. Leden welke over hun kwartierstaat beschikken of die hem graag zouden opgezocht zien, dienen enkel een aanvraag te richten tot de redactie, welke in de mate van het mogelijke zal tegemoetkomen aan de wensen van onze leden.

E.D.S.

* Een generatieverschil noemt men bij de kwartierstaat een parentatie.

WIJLEN ONZE ERE-VOORZITTER OCTAAF JOZEF SCHEIRE

Als inleiding op de kwartierstaat was een korte biografie van wijlen Burgemeester Octaaf Scheire verantwoord.

De homilie uitgesproken door E.H. Deken R. Van Baeveghem bij de begrafenis, schetst ons een volledig beeld van de "mens" Scheire.

Woensdag, 15.11.1972

Monseigneur,

Achtbare familie,

Vele vrienden van "onze grote en geliefde dode",

Dierbare gelovigen.

Zelden was op onze parochie de verslagenheid zo groot, als toen we verleden week vernamen het zo plots en onverwachts heengaan, van Burgemeester Octaaf Scheire. Uitspraken als: "Het is erg, 't is toch spijtig van onze burgemeester, hij heeft zovele mensen geholpen, voor alles wat ik hem gevraagd heb, heeft hij zich ingezet. Ik vergeet nooit wat hij voor mij gedaan heeft." e.d. hebben wij in de voorbije dagen herhaaldelijk uit de mond van onze mensen kunnen opvangen. Dit alles getuigd dat hij veel heeft gepretereerd, en door de overgrote meerderheid werd gewaardeerd.

"Niemand leeft voor zichzelf, ... Zeker hij, heeft niet voor zichzelf geleefd."

Inderdaad, geslagen als wij zijn, leven wij mee, voelen en treuren wij met zijn zo zwaar beproefde familie.

Pas, binnen enkele dagen zullen wij de diepe leegte nog scherper aanvoelen welke zijn overlijden meebrengt in zijn familie, ... in onze parochie, ... in onze gemeente.

VOOR DE GEMEENTE was hij een Burgemeester,

VOOR DE PAROCHIE een parochiaan,

VOOR ZIJN FAMILIE een vader.

1. Hij was burgemeester, een persoonlijkheid, een wijze leider die kop en schouders boven zijn medemensen uitstak. In de loop van de jaren had hij zich opgewerkt. Vanaf een gewone helpende hand in 't klein bedrijf bij zijn vader z.g. tot bedrijfsleider, tot beheerder en raadsman van zovele nevenbedrijven en organisaties, dat alleen is dank zij de volle inzet van zijn rijke gaven van hart en verstand, zijn groot doorzettingsvermogen, zijn wijs doorzicht en zijn rusteloze arbeid. Zo kwam hij tot de hoogste top van sociale leider, tot in de senaat. Wetende dat hij dit niet had gezocht. Doet mij denken aan het Evangeliewoord: "Als U ergens zijt, zoek dan niet de eerste plaats; neem de minste plaats in, want dan zal men U zeggen: "Vriend ga hoger op. Zo zal U eer te beurt vallen, in het oog van allen."

Want elke verantwoordelijke post, welke hem werd aangeboden, heeft hij aanvaard als een roeping om te dienen. Om meer te kunnen helpen... Niemand leeft voor zichzelf.

2. Als gelovig man was hij een parochiaan die voorging.

- Hij ging voor in de vele malen dat hij hier samen met zijn medeparochianen Eucharistie vierde.

- Hij ging voor met zijn zorg en bekomernis voor het parochiaal leven. De snelle omschakeling van landbouwgemeente en landbouwparochie tot industriegemeente en industrieparochie. De gedurige stijging van het bevolkingscijfer, bracht zijn problemen mee én voor de gemeente én voor de parochie. Wij mogen gerust zeggen als burgemeester waren zijn gemeenteproblemen niet deze van de parochiepriesters, maar onze parochieproblemen waren wel de zijne.

Zijn zorg voor de herstelling van onze parochiekerk... zijn zorg voor de jeugd... zijn zorg voor de parochiale en sociale organisaties... zijn zorg voor de nieuwe inwoners... en zeker niet het minst voor de bloei van ons vrij onderwijs.

- Hij ging voor in daadwerkelijke naastenliefde... door zijn wijze raad... door zijn luisterbereidheid naar de vele mensen die hij telkens zo gulhartig wist te ontvangen... door zijn milde vrijgevigheid. God alleen weet hoe mild, hoe kwistig zelf,

SCHEIRE joannes
°
+9 fructidor an 5 W.
VAN HECKE Anne Marie
°16.2.1729 W.
+24.3.1793 W.

DAVID Pieter
°16.1.1747 W.
+

D'HERT Regine
° ca.1761 W.
+27.2.1811 W.

CATHELYN Pieren Bernardus
°
+ 9.9.1804 Gembeker
VAN HAMME Livina, Theresia
°
+ 30.11.1802

YSEBAERT Bernardus
°
+ 4.6.1816

CORNELIS Anna Catharina
°
+

DE LETTER Pieter

DE PAEPE Joanna Livina

DE MEULENAERE Nicolaas
°15.8.1749 W.

DE BRUYNE Jacoba joanna
°
Zaffelare

BRACKE Josephus Ferdinand
°28.5.1764 W.
x2.5.1794
+6.9.1827 W.

DE BAETS Maria Anna
°
Winkel

VAN GYSEGHEM Joannes
°1.6.1750 Eeklo
+
x26.7.1796
COLLE Sophia
°25.7.1769 W.

IV/8 SCHEIRE

joannes livin
°13.3.1768 Wach.
+3.12.1828 W.

IV/9 DAVID regina

°15.7.1785 W.
+20.3.1859 W.

IV/10

CATHELYN
Petrus BERNHARDUS
°10.10.1792
+31.1.1816 Z

IV/11

YSEBAERT
colera
°25.2.1793 Z
+6.10.1875 Z

IV/12 DE LETTER

•
Livinus
Winkel
+25.9.1839 W.

IV/13 MEULENAERE

•
Monica
°24.4.1789 W.
+2.4.1835 W.

IV/14 BRACKE

•
Carolus Lod.
°6.1.1789 an7
+20.2.1879 W.

IV/15 VAN GYSE

•
Rosai
°8.2.1799 W.
+6.6.1877 Zelz

Landsman

xx24.5.1813 W.

x 20.5.1824

Landsman

x

x1.6.1825 W.
wever, landbouwer, tapper

III/4 SCHEIRE Dominicus

° 1.3.1821 Wacht.
+ 24.1.1894 Wacht.
Landbouwer

III/5 CATHELYN Regina

° 28.8.183. Zelz.
+
x 8.11.1860 Zelz.

III/6 DE LETTER Bruno

° 20.2.1831 Wacht.
+ 9.8.1913 Wacht.
Landbouwer

III/7 BRACKE Stephanina

° 31.12.1831 Wacht.
+ 10.5.1912 Wacht.
x 15.6.1864 Wacht.

II/2

SCHEIRE Theophilus

° 8.8.1867 Wachtebeke
+ 11.3.1959 Wachtebeke

II/3

DE LETTER Clementina Marie

° 30.6.1866 Wachtebeke
+ 6.10.1912 Wachtebeke

melkerijbestuurder

x 13.11.1900 Wachtebeke.

I/1 Oud-Senator

Burgemeester

SCHEIRE OCTAAF JOZEF

° 23.10.1905 Wachtebeke
+ 9.11.1972 Gent

x 25.8.1932 Moerbeke BAELS Irène Rachel M

Ere-Directeur Zuivelabriek

° 15.11.1903 Moer

hij heeft gegeven. En weer lees ik in het Evangelie: "Hij bazuinde dit niet maar gaf met zijn rechter hand zonder dat zijn linkerhand het wist."

-Hij ging voor in manmoedig dragen van het kruis, van het lijden... Wie kan peil wat die man geleden heeft, toen twee van zijn zo geliefde kinderen hem zo bruusk werden ontnomen. Alleen iemand die Kristus' woord kent en tracht te beleven: "Als gij mijn leerling wil zijn moet gij alle dagen uw kruis opnemen en mij volgen." Kan zeggen zoals hij bij de dood van Urbain z.g. zei: "Ma kom, wij moeten het aanvaarden, God laat dit toe, wij moeten verder".
Neen... Niemand leeft voor zichzelf alleen. Hij heeft niet geleefd voor zichzelf maar leefde en stierf in dienst voor de andere nl. de gemeente en de parochie tot zijn laatste levensdag.

3. Tenslotte was hij ook een vader... En wel een van een priester... Een vader die rusteloos gewerkt en gezwoegd heeft voor de zijne, die fier was op zijn kinderen en kleinkinderen en van wie hij hartstochtelijk heeft gehouden.
En nu, wij voor de laatste maal onze geliefde dode in ons midden hebben, nu wij van hem afscheid nemen, om zijn lichaam aan de gewijde aarde toe te vertrouwen, in afwachting van de uiteindelijke verrijzenis.

Willen wij zulks doen met samen Eucharistie te vieren.

Wij geven hem in Gods handen met het vaste vertrouwen opdat hij hem in zijn barmhartige liefde zou opnemen, omdat zijn leven onder ons geïnspireerd is geweest door het Evangelie.

Wij danken Jezus Onze Heer voor alles wat hij gedaan en geleefd heeft, om de wereld een beetje meer bewoonbaarder te maken en vele mensen wat gelukkiger te helpen leven.

Wij bidden God opdat het geloof van allen die door dit heengaan zo zwaar werden beproefd, niet zou verkleinen. Wel integendeel. Wij hebben de zekere belofte: De dood is niet het einde, maar wel de overgang naar eeuwig leven. De God van trouw heeft die belofte toch waar gemaakt in zijn lijden, sterven en verrijzenis van zijn Zoon Onze Heer die is en blijft voor ieder van ons: "De verrijzenis en het leven".

Hij weze bij de Heer, bij de zijne die hem en ons zijn voorgedaan, hij blijve nog bij ons, klaarder dan ooit spreekt hij tot ons.

Mijn taak is af, maar het werk waarvoor ik mij ingezet heb is nooit af.

Als OPDRACHT leg ik het thans in uw handen om het verder af te werken, moge ik ver in U blijven leven in uw hart, en in uw levensdurf, in uw gedachten en in uw geweten. Hij heeft geleefd en is gestorven voor de Heer.

Moge Hij in Hem blijven nu en alle dagen tot in eeuwigheid Amen.

Onze oprechte dank aan E.H. Pastoor-Deken R. Van Baevre om het bereidwillig ter beschikking stellen van de homilie.

RUBRIEK: VRAAG EN ANTWOORD.

Vraag 1. WIE KENT DIT VOORWERP ?

Bij het vooronderzoek naar de fundering van een middeleeuwse hoeve vonden we toevallig dit voorwerp. (zie Afb.)

Aanvankelijk dachten we hier te doen te hebben met een "stoofje" of een rookpot. Bij navraag was er echter niemand die met zekerheid het gebruik ervan kon omschrijven.

Het betreft hier een pot van circa 50 cm. hoog en met een diameter van 35 cm.

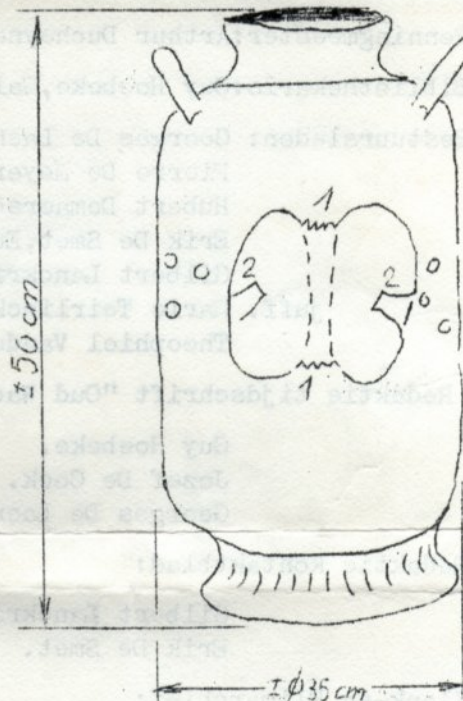
Hij werd vervaardigd uit rood aardewerk, welke zowel binnen als buiten sporen van lood en koperglazuur vertoont.

Op de omtrek zijn 2 series van 3 kleine gaten aangebracht, terwijl 2 eliptische gaten (vermoedelijk) van elkaar gescheiden zijn door een klapbaar buikstuk, dat echter ontbreekt.

Nr. 1 zijn breuken, terwijl nr. 2 naar alle waarschijnlijkheid de scharnieren van het buikstuk zijn, welke in het verlengde van de omtrek staan.

Kan iemand onder de lezers het stuk identificeren ?

E.D.S.

FILMVOORSTELLING IN "DE KRING"

OP 19.2.74 OM 19H30

Alle leden en sympatisanten van de H.K. "Oud Wachtebeke" worden uitgenodigd op de filmvoorstelling: "HET GEBEURDE IN 1973".

Gaat in première op dinsdag 19 feb. 1974 in zaal De Kring om 19H30.

Een aktualiteitsfilm over de gebeurtenissen en manifestaties te Wachtebeke.

Een TWEEDE voorstelling heeft plaats op vrijdag 22.2.74 in zaal De Bruine Poort, om 19H30.

Kortelings zal aan alle leden een vierde boekje toegezonden worden welke volledig gewijd is aan de Wachtebeekse kunstschilder JOS DE CALUWE.

Het omvat een korte biografie en een retrospectieve van zijn werken aan de hand van de tentoongestelde werken, gehouden te Wachtebeke op 24 juni 1973.

VOORSTELLING VAN HET BESTUUR

Ere-voorzitter: Robert Van de Velde, Hoge Weg, 163, Gent.

Ere-secretaris: Aloïs Creve, Godshuisstraat, 2, Wachtebeke.

Voorzitter: Maurice Van Heirsele, Groenstraat, 14b, Wachtebeke.

Ondervoorzitters: Jozef De Cock, Dorp, 48, Wachtebeke.

Paul Scheire, Melkerijstraat, 7, Wachtebeke.

Louis Vanblaere, Statiestraat, 190, Wachtebeke.

Secretaris: Guy Hoebeke, Walderdonck, 50, Wachtebeke.

Penningmeester: Arthur Ducheyne, Smishoek, 30, Wachtebeke.

Bibliothekaris: Guy Hoebeke, Walderdonk, 50, Wachtebeke.

Bestuursleden: Georges De Laender, Kalve, 70, Wachtebeke.

Pierre De Meyer, Rechtstroom, 27, Wachtebeke.

Hubert Demaerschalk, Rechtstroom, 10, Wachtebeke.

Erik De Smet, Euromarktstraat, 9, Beklo.

Gilbert Lanckriet, Lijsterstraat, 8, Wachtebeke.

juff. Marie Teirlinck, Dorp, 36, Wachtebeke.

Theophiel Vander Eedt, Walderdonk, 13, Wachtebeke.

Redactie tijdschrift "Oud Wachtebeke":

Guy Hoebeke.

Jozef De Cock.

Georges De Laender.

Redactie kontaktblad:

Gilbert Lanckriet.

Erik De Smet.

Klank-en Flimarchief:

Louis Vanblaere.

Hubert Demaerschalk.

Arthur Ducheyne.

LEDENLIJST

Steunende leden

Burgemeester Aloïs Créve, Godshuisstraat, 2, Wachtebeke.

Drik Coppens, Smishoek, 7, Wachtebeke.

Michel Coppens, Rechtstroom, 5, Wachtebeke.

Hevr. David Victor, Azalealaan, 2, Wachtebeke.

Gilbert De Bruyne, Walderdonk, 33, Wachtebeke.

Victor De Bruyne, Walderdonk, 37, Wachtebeke.

Jozef De Caluwé, Kerkstraat, 12, Wachtebeke.

Jozef De Cock, Dorp, 48, Wachtebeke.

Roger De Cock-Poullier, Antwerpse Steenweg, 277, Gent.

Juff. Caroline De Paepe, Dorp, 82, Wachtebeke.

Michel Hillaert, Smishoek, 28, Wachtebeke.

Guy Hoebeke, Walderdonk, 50, Wachtebeke.

Jan Houben, Pene, 12, Wachtebeke.

Maurice Majelijne, Statiestraat, 53, Wachtebeke.

(wordt voortgezet)

Wachtebeke

Driemaandelijks mededelingsblad van de Heemkundige Kring « Oud Wachtebeke »

dl. Kamiel Roets
Rechtsho, 40
9070 Wachtebeke

verantw. uitgever
LANKRIET GILBERT
Lijsterstraat 8
9070 Wachtebeke

Jg. 1 nr.2

1974

INHOUD.

Verantwoording bij het titelblad.	12
Pompboren.	13
Overslag.	14
Kwartierstaat : Hector Fermont.	15 - 16
Rubriek: Vraag en Antwoord ... Mededelingen.	17 - 18 - 19
Ledenlijst.	20

VERANTWOORDING BIJ ONS TITELBLAD.

Het zal de lezer niet onopgemerkt voorbijgegaan zijn dat de naam "Wachtebeke", welke bovenaan ons titelblad prijkt afwijkt van het huidig schrift.

Het was geenszins onze bedoeling U een fraai titelhoofd aan te bieden. Dat het door ons gekozen cliché in gotisch schrift voorkomt, is veeleer normaliter dan een bombastisch opzet.

Daarom hebben we het als een plicht aanzien onze lezers nader in te lichten over het tot stand komen van juist "deze" afdruk.

Aanvankelijk was het de bedoeling een copie te brengen uit de oudste oorkonde betreffende Wachtebeke.

Helaas was deze in zo een slechte staat dat het technisch onmogelijk was een duidelijke foto te maken.

Het was uiteindelijk in een oorkonde van 1362 dat het voor ons geschikte materiaal voorkwam.

De oorkonde behelst een overeenkomst tussen de abt van de Sint Pietersabdij en de abdis van de Bijloke, om een bemiddelaar aan te stellen tot het affalen van hun novaaltieden onder Assenede, Winkele en Wachtebeke (10 oktober 1361).

De afbakening greep plaats op 19 maart 1362, waarna de abt van Clairveaux op 17 mei 1362 en de Bisschop van Doornik op 13 januari 1363 hun goedkeuring betuigden. (I).

E.D.S.

(I). RAG - St Pieters oork. 19 okt. 1361

RAG - idem cartularium I bis f° 197r- 202r

A. Van Lokeren: Chartes et documents de l'abbaye de sint pierre au mont Blandin à Gand. -1868 - 2dln.nr.1236.

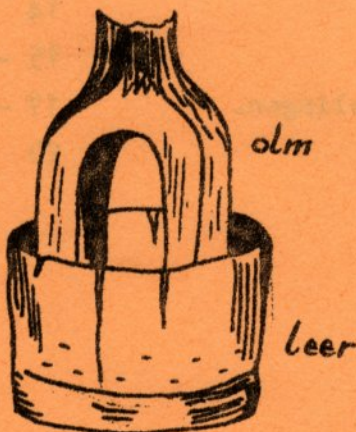
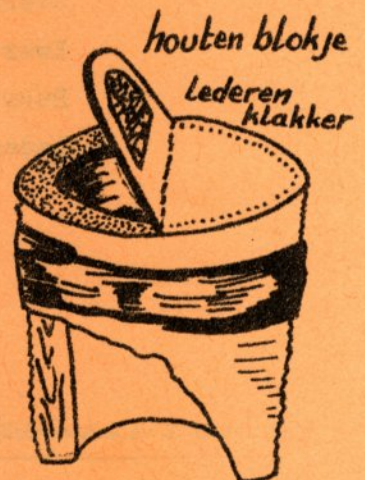

Fig 2.

olm
Fig 1.

pompboren.

H E T P O M P B O R E N .

Nu in onze moderne maatschappij vindt men in ieder huis een gietijzeren pomp, een elektrische ofwel leidings water; soms treft men nog in een of andere tuin, als sierstuk, een houten waterpomp aan.

Een kwarteeuw terug stond voor ieder huis, in de landelijke parochies, een houten waterpomp -- nog een kunststuk van een verdwenen beroep --.

De waterpomp vond men altijd dicht bij de voordeur, meestal een blauwe doornikse druipsteen ervoor. Rond deze pomp draaide het dagelijkse leven van onze voorouders: 's morgens waste men er zich, het verschaft water voor de maaltijden, de varkenstrog werd er gestamd, ander veevoeder bereid, moeder deed er de afwas en de was werd er geslagen.

Dank zij de houten stam of lichaam had men altijd fris water, dit vond men heel normaal omdat iedere pomp nu eenmaal frisdrank moest verschaffen. En toch ... een pomp maken was geen makkelijke karwei.

De timmerman, de wagenmaker of de pompboorder waren de ambachtslui welke het werk gewoonlijk uitvoerden.

Het hout, eike- of olmehout, werd naar het werkhuis van deze vaklieden gebracht met een kleine boomezel en opgestapeld tussen grote krammen. Enkele stammen, van ongeveer 4.30 m lang en ca 25 cm doorsnede, werden te weken gelegd in een of ander water, dit om de latere behandeling te bevorderen.

Op beide koppen werd de middellijn bepaald, en zo over de ganse lengte de smetlijn- uitgezet met een smettouw (d.i. een twijndraad gedrenkt in lammerszwart) In de ene kop werd met een voorganger een gat geboord van 10 à 15 cm diep. De pompboor van 4,50 m werd er ingewrongen. Het voorboren werd gedaan door drie man: twee man draaide de boor en een derde richtte de boor langs de smetlijn. Dit zware werk duurde een halve dag, de stam was doorboord met een opening van 5 cm. Daarna werd nog eens nageboord met een boor van 6 cm.

Het bovenste deel tot een hoogte van 1,30 m werd geruimd tot 8,5 cm. De overgang tussen de twee openingen (6 en 8,5 cm) verliep trechtervormig. hierin kwam het pompslot. Op 15 cm van de bovenkant werd de toot gestoken.

Aan de onderkant werd de geboorde opening tot 50 cm van het uiteinde dichtgemaakt. Juist boven deze gestopte schacht werd de lokopening geboord, deze opening verhinderde het opzuigen van het zand uit de pompeput.

Het slot (fig. 1): het voornaamste deel van de pomp werd gemaakt uit een cilindervormig stuk olmehout met 8,5 cm doormeter, voorzien van leder en een houten klakker. Rond het hout werd een vlasband gewonden, gedrenkt in kaarsvet. Het ganse slot werd in het pomplichaam geslagen.

De pomptrekker (fig 2) was een lange houten stok met een dwarshandvat en onderaan hing de pompemmer.

De afgewerkte pomp die ongeveer 150 kg woog werd dan met mankracht in de pompput neergelaten.

Met het verdwijnen van de houten pomp, verdween eveneens het beroep en het alaaam. Toch kan men nog deze werktuigen bewonderen in : Het Museum voor Volkskunde, Kraanlei, 13, Gent en in het Museum "Rietgaeverstede" te Nevele. Een houten werkende pomp, voor de ingangsduer, vindt men nog op de Langelede, in het begin van de Kleistraat bij Aimé Van Hyfte.

O V E R S L A G. door E.H. A. Strobbe.

Wijze waarop het inningsrecht van de "OVERSLACH" werd verpacht.

Zoals gebruikelijk voor wind- en waterrecht, hoort de opbrengst van de "Overslach" de heer toe, maar werd hier door zijn afgevaardigde per opbod verpacht. Aldus wijst Lieven Leyns, raadsheer van Philips de Schone en zijn ontvanger in het kwartier van Gent, de pacht van de Overslag toe aan Jacob van der Mersch voor de som van 100 lb. per jaar. Er zal taks geheven worden op alle waren die te Wachtebeke, in Assenede-Ambacht, in de richting Terneuzen of Gent van de "overslach" gebruik maken.

Op 8 juni is met het oog op deze verpachting onder het zegel van de ontvanger een acte uitgevaardigd die de wijze van toekenning van deze bepaald; de ontvanger of zijn klerk zullen te Hulst ter beschikking stellen van ieder solvent burger die de pacht wil instellen. Op 6, 16, en 23 juli zal in de parochiekerk te Wachtebeke het verpachten van het recht op de "overslach" aangekondigd worden en op iedere volgende maanden (10, 17 en 24 juli) zal hetzelfde gebeuren te Hulst.

Op de vrijdag na het tweede kerkgebod, op 21 juli dus, zal op 2 uur 's namiddags op het schepenhuis te Hulst een kaars worden aangestoken en zal men tot uitgaan van de kaars de kans krijgen het bod te verhogen. De definitieve toewijzing zal echter gebeuren op vrijdag 28 juli terzelfder plaatse en op dezelfde wijze.

De pachters dienden natuurlijk een tarief op te eisen van de vervoerders van schepen en deze tarief staat niet helemaal vast. Alleen is bekend dat de pachters zijn inzet zou teruggewonnen hebben als er 300 schepen met graan zouden overgehesen zijn. Maar het vervoer liep over allerlei voedingsmiddelen en konstruktie-materialen. Ook het vervoer van brandmateriaal onder vorm van turven, zal belangrijk geweest zijn. Bij Wachtebeke-Kalve lag immers het Marquette-moer, eigendom van de Noord-Franse abdij Marquette. Ook de gentse St.-Pieters en St.-Baafsabdij bezaten moergronden in de streek, die nog tot in de 16^e eeuw Gent van grote hoeveelheden turf voorzagen. De durmeschepen of seien, die ook voor de vaart op de Lieve werden gebruikt waren immers geijkt op een inhoud van vijf meten wijn, wat gelijkgesteld werd met tien mud koren. De mudde koren woog zowat 450 kg., vermits hij ongeveer 643 liter mat, een seie kon dan een tonnage van 5000 kg gehad hebben, vermits nu ieder mud losgraan 8d par. werd belast dienden 3000 belastbare eenheden te worden overgeslagen vooraleer 100 lb par. was opgebracht; een schip mocht 10 belastbare éénheden vervoeren, aldus komen wij tot 300 schepen. Er kwam dus tenminste één schip per dag aan om overgeslagen te worden.

II. Beknopt GESCHIEDKUNDIG OVERZICHT.

Overslag is een eeuwenoud internationaal dorp. Er is vanuit het nederlands gebied maar een weg die naar Overslag leidt en wie deze weg berijdt zou gaan denken, dat dit de meest zeldzame gemeente is, die ons land telt en in dat opzicht is overgeslagen, vanwaar het zijn naam zou verdienen.

Dit is niet waar. Overslag is al oud, het stamt ongeveer uit 780°; in die tijd was het een dorp van vissers en kooplieden en daardoor was het welvarend.

"Vissers;...?" zal men vragen, het dorp ligt diep in het land. Inderdaad, maar er was een tijd dat Zeeuws-Vlaanderen werd doorsneden door brede zeearmen en ook Overslag heeft aan het water gelegen. Er is dan ook een kaaidijk. Het dorp heeft een bewogen geschiedenis, passend bij een gemeente met zo'n merkwaardig karakter.

(wordt vervolgt)

° n.v.d.r. "OVERSLACH" komt niet voor in het Toponymisch woordenboek vóór 1226 van dr. M. Gysseling.

HECTOR AUGUST FERMONT.

De meest pitoreske figuur van Wachtebeke is wel Hector de bruggendraaier. Hector werd geboren op 7 maart 1906 in het huis naast de olieslagerij aan Overledebrug, waar ook zijn vader Charles het daglicht zag.

De familie Fermont woonde daar zonder pacht te betalen op voorwaarde dat zij de brug draaiden indien nodig. Dit gebeurde om de week: de ene week vader Fermont de andere nonkel Jan. Het bruggedraaien was een familiezaak, die begonnen is bij de grootvader Pieter Fermont, welke de bediening gepacht had.

De kleine Hector zag tijdens de bietencampagne zowat een 200-tal schepen om en weer komen. Deze scheepjes kwamen meestal van West of Zeeuws-Vlaanderen. Het waren zeilschepen, drie masters, -de spits is van later data-, welke zowat 100 ton vervoerden. Ze werden getrokken door paarden of door mankracht. Hector heeft rond 1925 dikwijls met zijn paardenspan de schepen geketst van Rodenhuijze naar Moerbeke, hij ontving hiervoor 60 frank voor een dag werk.

De schepen waren niet alleen met bieten geladen, zij vervoerden ook: beer, vlas naar Stekene, zand, stenen, kalk, ...

De spitsen van 50 tot 70 ton werden door de schipper of door zijn vrouw zelf getrokken.

Het reglement van de Moervaart voorzag een diepgang van 1,70m in de winter en 1,40 m in de zomer. Wel was het mogelijk dat het peil in de zomer veel te laag was, dan moest men vracht overladen op wagens om het schip onder de brug te laten paseren.

De Moervaart was tot voor 10 jaar afgesloten van het kanaal Gent-Terneuzen door de sluis van Terdonk en stond onder invloed van de getijstrooming (+ 25 cm.) van de Schelde langs de Durme. Door middel van balken geplaatst te Coudenborm kon men het niveau van de Moervaart regelen. Bij lage tij in de zomer bleef er slechts een meter water in het midden van de bedding. De normale waterstand was 3,65m. boven laag tij in Oostende (nu 4,65 m.) In de winter kon het water 4,70 m. bereiken, zodat de Reepkens (nu moerasen, toen meersen) onder water liepen. Hetzelfde geldt voor de toenmalige weiden tussen Wachtebeke en Zaffelare, dit tot 1926 toen men een gemaal bouwde aan Kalvebrug.

De familie Fermont is in de herberg "Het Brughuis" komen wonen in 1916, voordien werd het bewoond door de familie Willems, welke daar een loskaai uitbaten.

Een bruggendraaier is geen functionaris, de dienst van bruggendraaier wordt gepacht.

Hector is de enige overgebleven kandidaat en bedient ook nog de brug van Kalve. Hij vreest de laatste bruggendraaier te zijn, omdat het vak niet meer rendabel is, de scheepsvaart op de Moervaart is praktisch nihil.

Hector, alhoewel bij de 70, trekt geen pensioen, wegens zijn zelfstandig statuut, en wegens de cumulatieve wetten en toch moet hij nog altijd bij zijn brug blijven.

red.

Gegevens verzameld door L.P. Van Blaere.

Antonius FERRONT + 20.4.1790 Elisabeth Standaert	Jacobus De Bock Livina Amelberga Bormheijde	x 31.1.1769. Jacobus Vereecken Marie Andries	Martinus Van Himme Isabella Ongenae	x 14.5.1776. Joannes Decaluwé °21.2.1739. Marie Heirman	Livinus Demol Marie Martel	x 20.10.1795. Joannes Franciscus Claewaert °14.7.1773. dagloner Marie Catharina Kegels °23.7.1779. + 20.12.1819.	Franciscus Antonius Devos + 17.2.1800. Overslag. Maria Joannes Vandeyoorde spinster
x 1.9.1757. Pieter Franciscus FERRONT ° 2.9.1763W + 17.3.1847W koopman (landbouwer) x	Isabella DE BOCK ° Stekene + 19.6.1842W landbouwerster	Jacobus VEREECKEN ° 26.5.1782W + 11.10.1849W winkelier x 11.6.1806 W	Maria Jacoba VAN HIMME ° 21.12.1785W + 13.12.1869W	Joannes Baptiste DECALUWÉ °14.2.1783W +21.4.1823W x	Livina DE TOL ° Overslach Zeeland + 24.4.1860 W	Pieter Joannes CLAUWAERT ° 26.12.1804 W + 19.6.1877 W werklieden x 24.5.1832 W	Annalia DEVOS ° 1.4.1800 W + 9.4.1877. W spinster
Pieter Franciscus FERRONT ° 21.2.1809 W + 12.5.1885 W landbouwer-herbergier x 27.5.1843 W	Natalia VEREECKE ° 21.3.1816 W + 26.4.1885 W dienstmeid-tapster	Lodovicus DECALUWÉ ° 8.11.1821 W +6.4.1902 W arbeider x 15.11.1860 W	Marie Joanna CLAUWAERT ° 12.8.1833 W + 26.12.1917 W dienstmeid				
Charles Emmanuel FERRONT ° 18.6.1851 W + 23.9.1940 W Landbouwer	Hector, August FERRONT ° 7.5.1906 W brugdraaier	x 20.1.1906 W	Melanie DECALUWÉ ° 14.5.1868 W + 21.12.1956 W tapster				

MEDEDELINGEN.

In ons 1° nummer, was een duiveltje in ons zetwerk geslopen. Hierdoor was dhr. Evarist DE NOL uit de rangen van de bestuursleden verdwenen. Aan dhr. DE NOL onze oprechte veronschuldgingen.

red.

Bedankingen:

Aan juffr. OTT, bibliotekaresse Gemeentelijke Bibliotheek Zelzate, voor haar medewerking bij het opstellen der kwartierstaat van dhr. O. SCHEIRE.

Aan dhr. A. BUYSSE, gemeentesekretaris, en de gemeentebedienden voor de toestemming en hun bereidwillige medewerking bij de inzage van de archieven.

Federatie der kringen voor Geschiedenis, Oudheidkunde en Folklore van België, houdt van 21 tot 25 augustus zijn 43° Kongres te Sint-Niklaas. Geïnteresseerden gelieve contact op te nemen met het sekretariaat p/a dhr. J.P. d' HANANS, Tinelstraat 34, Sinaai 9190.

Door de Heemkundige Kring "Oud Wachtebeke", werden kontakten gelegd voor een onderlinge ruildienst. Tot op heden sloten aan:

HEEMKRING TRIVERIUS - BRAKEL.

Dr. de Dryverestraat 26, 9660 Brakel.

Publicaties: Triverius, 1 (1971)- ... Driemaandelijks.

HEEMKUNDIGE KRING GENT.

Rabotstraat 10, 9000 Gent.

Publicaties: Ghendtsche Tijdingen, 1 (1972)- ... Maandelijks.

HEEMKUNDIGE KRING "HEEMSCHUT" LEDE.

Kasteeldreef 15, 9310 Lede.

Publicaties: Ken uw dorp en uw familie, 1 (1966)-... Jaarlijks.

HEEMKRING SCHELDEVELD. (Tussen Leie en Schelde).

Vlieguit 22, 9830 Sint-Martens-Latem.

Publicaties: Berichten, 1 (1969)-... Driemaandelijks
Jaarboek, 1 (1970)-...

DE SOUVEREINEN. (Heemkring voor Lokeren en omgeving.)

Luikstraat 40, 9100 Lokeren.

Publicaties: De Souvereinen, 1, (1970)-... Driemaandelijks.

HEEMKUNDIGE KRING VAN MERE.

Kleine Steenstraat 9, 9420 Mere.

Publicaties: 2 boeken.

HEEMKUNDIGE KRING DE OOST-OUDEBURG.

Groot-Begijnhof 46, 9110 Sint-Amandsberg.

Publicaties: Mededelingsblad "Schakel", 1 (1971)-... verschijnt 5 maal per jaar.

Jaarboek, 1 (1963)-...

HEEMKUNDIG GENOOTSCHAP LAND VAN RODE.

Beukendreef 20, 9001 Gentbrugge.

Publicaties: Jaarboek van het Heemkundig genootschap Land van Rode, 1 (1969)-... verschijnt ongeveer halfjaarlijks.

FOLKLORISTISCHE gebeurtenissen in SCHELDE - DUNESTREEK.

Maandag 3 juni 10.15 uur.

ST. - MACHARIUSOMGANG Laarne.

Maandag 3 juni 09.00 uur.

SCHREEUWERSMIS Serskamp.

Zondag 16 juni 15.00 uur.

POTJESMARKT Schellebello.

Dinsdag 17 juli 12.00 uur.

WOEP VAN DE GOUDEN KLODDEZAK Zele.

Zondag 28 juli 15.00 uur.

FOLKLORISTISCHE REUZENSTOET Heusden.

Zondag 4 augustus 15.00 uur.

REUZENSTOET Wichelen.

Woensdag 21 augustus 15.00 uur.

FOLKLORISTISCHE RATTENSCHIETTING Zaffelare.

Van ons medelid, Willy Hamerlynck, ontvingen we een reaktie op het eerste nummer:

W. Hamerlynck is bezig met een genealogische studie van meester-chirurgijn Hyachintus van Gyseghem, welke familie een vertakking heeft te Wachtebeke (zie kwartierstaat O. Scheire).

Hij vraagt dan ook alle mogelijke gegevens o.a. beroep, woonplaats, betreffende deze familie en aanverwanten.

Willy Hamerlynck, Herbakkersstraat 3, 9900 Eeklo.

VAN GYSEGHEM

Hyachintus fs Christiaan

° Aalst ca 1719

+ Eeklo 13.3.1763.

x Eeklo 16.3.1738.

Joannes Franciscus Antonius

° Eeklo 1.6.1750.

+ Wachtebeke

x Eeklo 29.4.1772

DE VOS Barbara

°

+ Wachtebeke 2.1.0.1794.

xx Wachtebeke 26.7.1796.

COLLE Sophie

° 25.5.1796.

+

Joannes Ludovicus

° Wachtebeke

+ Eeklo

x DE HULSTERS

beatrices

° Eeklo

21.1.1767

+ Gent

21.3.1844

Marie Francisca

° Wachtebeke

ca 1779 à 1781

+ Eeklo

14.11.1811

DE SIET

Jan Baptist

Augustin

° Wachtebeke

10.9.1796

+ Eeklo

8.9.1847

x YSEBAERT

Julie

° Moerbeke

1.1.1801

+ Eeklo

16.2.1886.

Rosalia

° Wachtebeke

8.2.1799

+ Z&lzate

5.6.1877

x BRACKE

Carolus

(zie kwartier-
staat Scheire).

Nathalie

° Moerbeke

17.1.1827

+ Eeklo

1.4.1875

Marie Stefanie

° Moerbeke

20.7.1829

Adolf

° Moerbeke

14.2.1832

+ Eeklo

24.1.1876

Prudence

° Eeklo

29. 3.1844

Ledenlijst. (vervolg).

Rene Baers , Kerkstraat 6, Wachtebeke.
 Blendeman Albert, Kalve 63, Wachtebeke.
 Louis Bonne, Walderdonk 34, Wachtebeke.
 Bracke - Van Der Gracht, Spoorwegstraat, 6, Wachtebeke.
 Iréne Celie, Langelede, 92, Wachtebeke.
 Hubert Celie-Chalmet, Langelede, 94, Wachtebeke.
 Hubert Celie- Van Assel, Langelede, 25, Wachtebeke.
 Emiel Cleeckaert, Rechtstro, 62, Wachtebeke.
 Andre Coppens, Smishoek, 1, Wachtebeke.
 César David, Rechtstro, 31, Wachtebeke.
 Georges De Beule, Groenstraat, 11, Wachtebeke.
 Gustaaf De Bruijne, Rechtstro, 8, Wachtebeke.
 Gustaaf De Buck, Langelede, 100, Wachtebeke.
 Roger De Cock, Godshuisstraat, 6, Wachtebeke.
 Madeleine De Letter- Inghels, Godshuisstraat, 13, Wachtebeke.
 Valerie De Letter, Dorp, 37, Wachtebeke.
 Pierre De Meyer, Rechtstro, 27, Wachtebeke.
 Gustaaf De Pau, Dorp, 66, Wachtebeke.
 Jozef De Pauw, Dorp, 90, Wachtebeke.
 Raoul De Smet, Groenstraat, 1, Wachtebeke.
 Valere De Vijlder, Godshuisstraat, 3, Wachtebeke.
 Andre De Waele, Stationstraat, 6, Wachtebeke.
 Richard De Waele, Godshuisstraat, 7, Wachtebeke.
 Andre Dellaert, Ramonshoek, Wachtebeke.
 Albert Hillaert, Kalve, 38, Wachtebeke.
 Charel Hosten, Dorp, 53, Wachtebeke.
 Edmond Engels, Kleistraat, 12, Wachtebeke.
 Adriaan Lenssens, Dorp, 63, Wachtebeke.
 D. Plasschaert, Dorp, 38, Wachtebeke.
 Florimond Plaquet, Meerstraat, 10, Wachtebeke.
 Omer Herman, Meersstraat, 15, Wachtebeke.
 Armand Rombaut, Stationstraat, 14, Wachtebeke.
 Gabriël Scheire, Rechtstro, 29, Wachtebeke.
 Marie en Martha Scheire, Melkerijstraat, 5, Wachtebeke.
 Paul Scheire, Melkerijstraat, 2, Wachtebeke.
 Mevr. Oktaaf Scheire, Melkerijstraat, 7, Wachtebeke.
 Willy Seghers, Kalve, 25, Wachtebeke.
 Freddy Série, Meersstraat, 5, Wachtebeke.
 Staelens-Vervaet, Stationstraat, 1, Wachtebeke.
 Mariae Teirlinck, Dorp, 36, Wachtebeke.
 Deken R. Van Baveghem, Dorp, 35, Wachtebeke.
 Hubert Van Den Hende, Melkerijstraat, 6, Wachtebeke.
 Theofiel Van Der Eedt, Walderdonk, 13, Wachtebeke.
 Aurel Van Der Sijpt, Dorp, 50, Wachtebeke.
 Van De Veire, Dorp, 74, Wachtebeke.
 Robert Van De Velde, Hogeweg, 163, 9000 Gent.
 Albert Van Eetvelde, Walderdonk, 45, Wachtebeke.
 Maurice Van Heirsele, Groenstraat, 14 B, Wachtebeke.
 Prosper Van Hoecke, Kleistraat, 3, Wachtebeke.
 Louis Van Laere, Dorp, 70, Wachtebeke.
 Eduard Van Overstraete, Stationstraat, 3, Wachtebeke.
 Alfons Van Peteghem, Dorp, 77, Wachtebeke.
 Willy Verplancke, Smishoek, 14, Wachtebeke.
 Gilbert Wijngaerd, Stationstraat, 60, Wachtebeke.

Wachtebeke

Driemaandelijks mededelingsblad van de Heemkundige Kring « Oud Wachtebeke »

verantw. uitgever
LANKRIET GILBERT
Lijsterstraat 8
9070 Wachtebeke

Jg. 1 nr. 3 1974

INHOUD.

St. Franciscuspolder onder Wachtebeke	22-23
Overslag	24
Bolling	25-26-27
Sprokkel- Kroniek- Mededelingen	28
Ledenlijst	29-30

elke auteur is verantwoordelijk voor zijn bijdragen

DE ST-FRANCISCUSPOLDER ONDER WACHTEBEKE.

Ten Noordwest van het huidige Wachtebeke beïndt zich de St-Franciscuspolder. Die behalve de rijke poldergrond nog zompige weilanden en moerassige plekken vertoond. Een erfenis van de veelvuldige overstromingen die de zijarmen van de Canisvliet in deze polder teweegbrachten. Een eerste indijking greep plaats in 1619, zoals blijkt uit een oktooi van Filips IV op 20 september 1652:

"... in de jaere 1619 aen hunlieden verpant, hebben bedyckt den polder sint Bernard, denwelcken in 't jaar 1624 door tempeest wederom is geïnondeerd.."

In 1634 had een tweede bedijking plaats waarbij "... eene partije landts uyt den voorseyden geïnondeerden Sint Bernaertspolder genaempt Sint Francois polder, groot omtrent 280 gemeten ... wederom werd bedyckt..." Krachtens het traktaat van Westfalen (1644), werd bij de uitstippeling met de vrede van Munster (1648) deze polder op de rand van het committimus geplaatst. Terwijl bij het Barrièretraktaat in 1715 hij onder de 7 provinciën viel, om bij de conventie van Den Haag in 1718 definitief bij België aan te sluiten, op 5 ha 80 a na.

Een derde en vierde indijking greep respectievelijk plaats in 1652, na (1) de bedijking van de Canisvliet en in 1709 na het doorsteken van de dijk van Canisvliet in 1672 om een deel van de franse legers de pas af te snijden.

Op 23 juli 1709 (2) verscheen een oktrooi tot bedijking "... van omtrent twee a ghyhondert ghemeten landts geïnondeert door de zeewateren ressorterende onder Wachtebeke..."

Als compensatie kregen de ingezetenen een vrijstelling van alle lasten en dit gedurende 20 jaar. De werken werden voltooid in 1715.

Na het verstrijken van hun vrijstelling, varieerde de belasting van 1 gulden tot 100 fr. Op 23 september 1743 waren Wachtebeke en Zelzate overeengekomen om de belasting te delen in verhouding van hun grondbezit. Dit bedroeg voor Wachtebeke 1/3, terwijl Assenede de 2/3 voor zich zou nemen.

Omdat de gemeentegrenzen niet precis waren afgebakend, bleef de betaling uit van 1737 tot 1750. Ondertussen waren de achterstallige belastingen al opgelopen tot 130 pond gr.

Onder de radikaal franse hervorming werd ook Wachtebeke niet gespaard...

Op 26 Germinal an 5 (1798) werd Wachtebeke teruggedrongen tot over de dijk. De Sint Franciscuspolder lag nu volledig op Zelzate.

E. DE SMET.

(1) S A G -Bijloke nr. 435

(2) Wolters.... nr. 66pg 250 dl. 2

Tekst bij kaart

Detail uit kaart R.A.G. nr. 931 1776-1777

Sint-Franciscuspolder be-repen onder Wachtebeke.

Ten oosten van de zware stippellijn is het deel behorende aan Wachtebeke "... totzal 300 gemet 290 R. hemels..."

I den grooten cavel: geheel 2 schooven ... groot 108 gemet 71 R. hemels daaronder begrepen ca. 9 gemet krekken en leegten

hoek fort St-Stevens ---- zeedijk naar Sluis---krekke A --- binnendijk--- fort Stevens

II "mengel cavel: groot 89 gemet 206 R. waaronder 5 gemet krekken en leegten. binnendijk AAA---hulle---DD---Boskilkreeksken --- EEFF (volle thiende)

a den eersten is gesingureert onder KK CC DD EE en I.

b den tweeden GGG H I FF samen groot 33 gemet 8 R. volle thiende.

III den Ceetcavel, volle thiende (L) liggende achter de scheure d'heeren keete. groot 94 roeden het heeft enkel 2 schooven van 3 dies het resterende van deze cavel nog groot tot 72 gemet 200 R., waaronder 3 gemet 56 R. krekken en leegten begint aan zeedijk---sluis---A BB CC--- tussen de hofstede van Pieter de Smet ende Jacobus Pisman.

Meting: oktober 1776

afwerking kaart: 1777.

Toen het water nog reikte waar nu de grens loopt, stichtte men aan het eind van het goed bevaarbare water dat direkte aansluiting op de zee had een "post" waar de goederen uit de schepen werden overgeladen in kleinere vaartuigen, die verder het binnenland—nu Belïë— invaarden. De goederen werden overgeslagen met een hijskraan— zie hfdst. I en het gemeentewapen van Overslag.

Omstreeks 1259 teisterde één der vele overstromingen het gebied rond deze plaats en ook Overslag kwam onder water. Zoals in de middeleeuwen vele rampen gevolgd werden door andere, die het gevolg van de eerste catatofe waren, brak daarna pest uit en 500 inwoners verloren daardoor het leven.

In het jaar 1586 werd de Varempé-Polder (ten zuiden van Zuiddorpe) samen met de omliggende polders onder water gezet door Maurits van Nassau: ook was er vroeger daar een kerk en parochie: Zuiddorpe—Overslag. Door de beeldenstorm in Axel v. 25 augustus 1566 werden de kerken van Zuiddorpe, Zaamslag en Beoostenblijde geplunderd en verwoest.

In het jaar 1634 was er weer een grote overstroming over gans de streek en in 1647 werden de priesters verjaagd, de kercke van Zuiddorpe en omliggende gesloten en werd de uitoefening van de Kath. Godsdienst belet, vandaar al die fortten om zich te verdedigen tegen de invallen van de protestanen (cfr. geschiedenis van Axel).

Dat Overslag bezaaid is met kreken, vroeger meer dan nu, stamt voort uit die talrijke overstromingen, de laagste gebieden, uitmondningen van beken werden, uitgegraven en met die aarde vormde men dijken om zich te beschermen tegen springvloeden van de zee.

In het jaar 1660 werd het Axels—vaardeken uitgegraven, Dit van Calvebrugge tot aan de plaatse waar het oude rabot op den Overslach heeft gestaan, zodat de schepen een half voet laden met sacken 200 tal graens gewichte toe, zouden kunnen varen.

Overslag telde bij de opkomst van het protestantisme veel meer inwoners dan nu, althans het Hollands gedeelte. In 1850 telde het nog 500 inwoners; samen met het Belgische gedeelte telde het toen 1400 inwoners. In 1950 nog amper 320 inw. in het ned. gedeelte en nu nog 250. Vanwaar die terugloop ?

Ieder dorp dat in de loop der tijden langzaam aan is aangewezen op de landbouw en nooit de kans heeft gezien om andere takken van nijverheid of zo, binnen zijn grenzen te krijgen vertoont hetzelfde beeld.

Toen de vorm van Zeeuws—Vlaanderen zich later zo sterk wijzigde en Overslag diep in het land kwam te liggen en vele nieuwe polders werden ingedijkt, was het een agrarische gemeente geworden en het lot wâlde, dat een dorp van outer landbouwbevolking krimpt in plaats van uitbreidt. Na de korte vereniging van België—Nederland (1815—30) brak de belgische opstand uit, na de opvoering te Brussel van Auber's opera: "La muette de portici" die een Napolitaanse opstand tegen Spanje in 1648 voorstelde. Weldra greep de deining in België om zich heen.... Burgemeester en Wethouders deden een verzoek aan de regering, om manschappen en munitie te sturen ... een nachtwacht werd ingesteld. Het slot van het verzoekschrift houdt in : "Mocht er een scheiding tussen beide delen des rijks tot stand komen, dan smeken wij de koning, vereniging van België te verhoeden, (smeekschrift ingediend door de Wethouders en het kerkbestuur) vandaar die scheiding en het blijven bestaan van de internationale parochie Overslag.

In de encyclopedie Winkler Prins staat: Overslag: kleinste gemeente van Zeeland, in het O. Van Zeeuws—Vlaanderen, tegen de Belgische grens. In 1951: 310 inwoners van wie 87 % prot. en 13 % R.K. bestaat meestal uit akkerbouw, grootte 548 hectare. (waarschijnlijk is het foutief gedrukt voor wat aangaat de godsdienstbeoefening, want het is overwegend R.K. reeds voor de hervorming)

(wordt vervolgd)

B O L L I N G .

Wachtebeke, 28.9.1974.

Zondag 15 september 1974: onze heemkundige kring "Oud Wachtebeke" had die van Sint-Amandsberg "Oost-Oudburg" uitgenodigd voor een wedstrijd-bolling. Ook verleden jaar had die plaats maar dan met de Oost-Oudburg als gastheer.

Het schone warme weer zorgde voor dat de bolling, die gebeurde bij Prosper Van Hoecke, Kleistraat, nr. 3, Langelede- Wachtebeke. in open lucht doorging. Even na tweeën kwamen onze gasten aan, op sleeptouw genomen door onze voorzitter Maurice Van Heirsele. Ze werden geleid door Mevrouw Gysseling en dhr. F. Vanderstraeten, sekretaris.

De inschrijving en de organisatie gebeurde door Arie Verhegghe, die men gerust "beroepts" mag noemen, bijgestaan door Hubert de Maesschalck, Arthur Du Cheyne en schrijver dezes.

O O S T - O U D B U R G .

1. VANDERSTRAETEN Frederik	10. BUYLE Maurice
2. DE WILDE Walter	11. ROOSEMONDT Victor
3. COENE Gilbert	12. CLAEYS Diana
4. VISSPOEL Albert	13. SAEY Renaat
5. Mw. GYSSELING	14. ROOSEMONDT Hetty
6. PAUWELS Jan	15. ROMBAUT Roger
7. Mw. PAUWELS	16. GILLIS Georgette
8. DE DOBBELAERE Theo	17. DE TEMMERMAN Gies.
9. Mw. DE DOBBELAERE	

O U D - W A C H T E B E K E .

1. HOEBEKE Guy	10. DE BRUYNE Michel
2. COPPENS Cecile	11. DE LAENDER Georges
3. DE BEULE Georges	12. VANDENBROECKE Jeannine
4. DU CHEYNE Arthur	13. DE CLERCQ August
5. DE MAESSCHALCK Hubert	14. DE VETTER Andrea
6. DROESBEKE Alfons	15. DE RIDDER Margaretha
7. GOOSSENS Frans	16. DE WEVER Rudy
8. CREVE Aloïs	17. BUYLE Maurice
9. WAELPUT Stefaan	

Er werd besloten te spelen met ploegen van drie man, zodat na de eerste beurt er twee verliezers moesten uitgeloot worden. Dat waren Victor Roosemond en Arthur Du Cheyne.

In de eerste ronde speelden volgende twaalf ploegen tegen elkaar:

OOST-OUDBURGWACHTEBEKE.

1. Claeyns Diana	tegen	1. De Laender Georges
De Temmerman Gies		Du Cheyne Arthur
De Wilde Walter		Buyle Maurice
2. Roosemond Victor	tegen	2. De Bruyne Michel
Saey Renaat		De Wever Rudy
Gillis Georgette		Hoebeke Guy
3. Pauwels Jan	tegen	3. Goossens Frans
De Dobbelaere Theo		Waelput Stefaan
Rombaut Roger		Coppens Cecile

4. Mw. Pauwels	tegen	4. De Beule Georges
Mw. De Dobbelaere		Du Cheyne Arthur (uitgeloot)
Visspoel Albert		Vandenbroecke Jeannine
5. Buyle Maurice	tegen	5. De Vetter Andrea
Mw. Gysseling		De Maesschalck Hubert
Coene Gilbert		Creve Aloïs
6. Roosemond Victor(ui)	tegen	6. De Ridder Margaretha
Vanderstraeten Frederik		De Clercq August
Roosemond Hetty		Droesbeke Alfons

Alles vertellen wat er in deze ronde gebeurde is onbegonnen werk, vielen onder andere op;

- de geduchte streken van Rudy De Wever .
- de woordenrijkdom van dhr Saey.
- de voortreffelijke bolderskunst der dames: Mevrouw Gysseling, Diana Claeys, Cecile Coppens, Jeannine Vandenbroecke en Margaretha De Ridder, dus vijf van de tien vrouwen haalden de tweede ronde;
- het gladder uitgekende spel van vakmensen als Stefaan Waelput, Goossens Fran, August De Clercq en Droesbeke Alfons.
- de bol van Andrea De Vetter die steeds weer de hardnekkige neiging vertoonde in het midden te blijven liggen, ondanks de aanmoedelingen van haar edhtgenoot, oner burgervader en van Hubert De Maesschalck.

Kwamen als overwinnaars uit de bolbaan, de ploegen 1 en 5 van Oost-Oudburg en de ploegen 2, 3, 4 en 6 van Oud-Wachtebeke.

In de tweede ronde kwam de ploeg van Michel de Bruyne uit tegen die van Margaretha De Ridder en werd door deze laatste verslagen met 11 houten tegen 7. Zoals verder blijken zal was dit volstrekt geen oneer. Voorts speelde de ploeg van Frans Goossens tegen die van Diana Claeys. Wachtebeke won. De derde wedstrijd werd eveneens door Wachtebeke gewonnen en wel door Geroges De Beule en zijn maats tegen Buyle Maurice bijgestaan door Mevrouw Gysseling en Gilbert Coene.

Voor de halve finales bleven dus enkel drie wachtebeekse ploegen over. Lottrekking wees uit dat Frans Goossens en gezellen rechtstreeks aan de eindwedstrijd mochten meedoen. De halve finale werd dus betwist tussen het uiterst sterke geheel De Ridder - De Clercq- Droesbeke en De Beule- Du Cheyne - Vandenbroecke. Door door te dringen tot de halve finale bewees uur dat zijn uitschakeling in de eerste ronde aan het toeval te wijten was en zijn uitlötting als achttiende speler beslist verdiend. Eens te meer toonde Margriet met haar twee ridders zich te sterk en wonnen ze het spel met tien houten tegen acht. De verfijning van hun bolderskunst zat daarin dat Margriet altijd als eerste opging. Haar bol vleide zich altijd zo dicht tegen of zelfs op de staak, dat de tegenstrevers onmiddellijk in verdediging gedrongen werden. Gehaaide kerels als August De Clercq en Alfons Droesbeke hadden nadien meestal niet te veel moeite om het spel naar hun hand te bollen.

De eindwedstrijd zag dus twee vrouwen, Margriet en Cecile tegen elkaar in het strijdperk, elk bijgestaan door twee sterke mannelijke bolders. De eerlijkheid gebied ons te schrijven dat Stefaan Waelput en Frans Goossens enerzijds en August De Clercq en Droesbeke Alfons anderszijds elkaar geen duimbreed toégaven. Het was echter de grotere ervaring van Margriet tegenover nieuweling Cecile, die de doorslag gaf.

Nadien volgde de prijsuitreiking in aanwezigheid van de zeer sportieve Oost-Oudburg afvaardiging, aangevoerd door Mevrouw Gysseling. Er waren zes prijzen in totaal. Oost-Oudburg stelde een prachtige kunstfoto en twee boeken ter beschikking en Oud-Wachtebeke stelde een kostbaar tinnen bord, geschonken door het huis Staelens-Vervaeet, en twee aarden bierpotten, vervaardigd door pottenbakker Zein-Wölfert aan de Oudenburgse Sluis.

Na een korte toespraak door onze voorzitter Maurife Van Heirzele, mocht Margriet De Ridder als vrouw uit de winnende ploeg haar prijs als eerste kiezen. Haar voorkeur ging naar de tinnen teljoor en die van haar medespelers naar de aarden bierpotten. Voor de tweede ploeg kwam Cecile Coppens als vrouw als eerste aan de beurt. Zij koos een boek, hierin nagevolgd door Stefaan Waelput, terwijl Frans Goossens de kunstfoto nam. Onnodig te zeggen dat het echtpaar Margaretha De Ridder- Frans Goossens straalde van blijdschap met zulke mooie prijzen. Daar ze de ouderdomsdekens van het boldersgezelschap waren, kon het in feite aan geen beter toevallen.

Nadien werd er voor de leute nog verder gebold, hoofdzakelijk door de Sint-Amansbergenaren. Verscheidene niet-bolders van het gezelschap hadden s'namiddags een bezoek gebracht aan pottenbakker Zein-Wölfert die bereidwillig toonde hoe zijn stukken ontstonden. Hier past nog een bijzonder woord van dank aan het huis Staelens-Vervaeet en aan de heer, Zein, die door hun vrijgevigheid onze kring in staat stelden zulke schone prijzen aan te bieden. Ook hartelijke dank aan Arie Verheghe, die door zijn kennis zorgde voor het vlotte verloop van de wedstrijd. Nabeschouwing: het was een lange, zeer gezellige namiddag, niet in het minst doordat we in een gemeenschapsspel verbonden waren. Prosper Van Hoecke wist te vertellen dat ten westen van het kanaal Gent-Terneuzen (Ertvelde- Evergem...) de bolders weer talrijker worden.

In dat verband werd ons door een schrijver uit Ertvelde, ongeveer drie jaar geleden gemeld dat hij jaarlijks nog 300 tot 400 bollen draaide. In Wachtebeke zijn er nog veel bolders, getuige alleen al de vijf openlucht en de twee overdekte banen bij Prosper. Alleen schijnen er niet veel jonger mensen meer aan deel te nemen. Waarom? Bij een spel gelijk het bollen, leren we elkaar als wachtebekenaren beter kennen.

We hadden meer leute in het bolspel, dan we zouden gehad hebben rondrijdend in het drukke zondagsverkeer als naamlozen in de massa. Wij vragen U, leden van onze kring, die voor het bolspel voelen en het meer dan één keer per jaar willen beoefenen, contact op te nemen met een der bestuursleden.

Oproep: Na de bolling bleek een lijnwaden bol met de letters P C en nog twee andere letters gemerkt, verdwenen te zijn. Zo'n bol kost 1500 tot 2000 frank. Moest er dus iemand iets van af weten, gelieve het dan te melden aan onze sekretaris G. Hoebeke, Walderdonk, 50, 9070 Wachtebeke. tel. 45.05.38.

G. HOEBEKE.

SPROKKEL.DIEFTE MET BRAEKE.

"Tusschen den nagt van den 10 à 11° (november 1829) is bij de kinderen Thoorens, armelieden op de wijk de langeleede alhier gestolen uit de koestal eene koebeeste, de eenige die zij bezitten, waarvan het signalement volgt: oud 9 à 10 jaren, grijsharig aan den hals, ooren en buyk en witharig op den rug en van zijder, hebbende wijders eenen grijsen s'jomp haermaen op den kop tusschen hare hoorns, en eene hoorn in veel langer als den anderen, dezêlfde is maarr mager en ongeveer 1 el 7 polmen hoog, den helder is witharig en de spenen blendachtig van kouleur."

Of de familie Thoorens hun koe ooit terugzagen konden we niet achterhalen.

E. De Smet.

KRONIEK.Informaties en enkwesten van Eeklo.

Vanons medelid, de heer Willy Hamerlynck verscheen een ontleding van de enkwesten bewaard op het stadsarchief van Eeklo. Deze studie van XXI - 187 blz. bevat een schat aan gegevens gaande van 1616 tot 1795, over het dagelijks leven van onze voorouders. Prijs 200 fr. te bestellen op ons redactieadres Lijsterstraat, 8, Wachtebeke.

Warm aanbevolen. E. De Smet.

In "Appeltjes van het Meetjesland" nr. 23 verscheen van de Heer L; Stockman een bijdrage over "De Brieven van Assenede en de vier Ambachten" Dit werk werd eveneens bekroond met de provinciale prijs voor Heemkunde.

Men pracht van een bijdrage, waarbij Wachtebeke, als schakel in de vier ambachten, tenvolle van bod komt.

Red.

MEDEDELING.

De leden welke hun bijdrage voor het jaar 1974 nog niet voldaan hebben, worden vriendelijk verzocht hun lidgeld, gewoon lid 100fr. steunend lid 250 fr. te storten op
P.C.R. 000 - 1064014 - 21 of
G.B. 290 - 0255797 - 29
op naam van Arthur Ducheyn Smishoek, 30, 9070 Wachtebeke.
vermelding: H.K. Oud-Wachtebeke.

De voorzitter.

LEDENLIJST.

(vervolg)

- De Fleurquin Louis, Dorp, 102, Wachtebeke.
 De Gaeve Julien, Zwaluwlaan, 38, Wachtebeke.
 De Jonghe Julien, Kalve, 5, Wachtebeke.
 De Koninck Armand, Dorp, 35, Wachtebeke.
 De Laender Georges, Kalve, 70, Wachtebeke.
 De Laender Hubert, A. Duysburglaan, 33, 9060 Zelzate.
 De Laender Remy, Smaldonkstraat, 2a, 9020, Gent.
 De Langhe Jozef, Statiestraat, 62, Wachtebeke.
 De Letter Michel, U.S.A.
 De Letter Roger, Groenstraat, 245, 9040, Oostakker.
 De Letter Kamiel, Ramonshoek, Wachtebeke.
 De Maesschalck Hubert, Rechtstro, 10, Wachtebeke.
 De Meester Roger, Dorp, 62, Wachtebeke.
 De Meyer Norbert, Casinoplein, 28, Gent.
 De Mol Evarist, Kerkstraat, 32, Wachtebeke.
 De Nijs Omer, Pene, 5, Wachtebeke.
 De Raedt Jules, Parkietstraat, 35, Gent.
 De Roose Gabriël, Kievitstraat, 7, Wachtebeke.
 De Rover Raf, Franciscusdijk, 8, Wachtebeke.
 De Schoolmeester René, Statiestraat, 149, Wachtebeke.
 De Soete Daniël, Kleine Heide, 24, St.-Martens-Latem.
 De Smet Eric, Euromarktstraat, 9, 9900 Eeklo.
 De Vetter René, Axelsvaardeken, 25, Wachtebeke.
 De Vleeshouwer Andréas, Dorp, 34, Wachtebeke.
 De Vlieghe Richard, Rozenlaan, 31, Wachtebeke.
 De Vos Richard, Schoolstraat, 1, Wachtebeke.
 Dewaele Emiel, Jozef, Statiestraat, 85, Wachtebeke.
 De Wilde Lucien, Roodborststraat, 7, Wachtebeke.
 De Winter Frederik, Kaarderijstraat, 29, Gent.
 Dewulf, Van Kerkchove André, Noordlaan, 76, 8800 Roeselare.
 Dhaens Johan, Overslag, 27, Wachtebeke.
 D'Haene Ronny, -Dierickx, Axelsvaardeken, 5, Wachtebeke.
 D'Hondt Willy, Zwaluwlaan, 12, Wachtebeke.
 Dierick Maurice, Kalve, 77, Wachtebeke.
 Dietens Robert, Bevrijdersstraat, 10, 9080 Moerbeke.
 mevr. Ducheyne, - De Letter, Kalve, 32, Wachtebeke.
 Ducheyne Arthur, Smishoek, 30, Wachtebeke.
 Fermont Daniël, Statiestraat, 217, Wachtebeke.
 Fermont Romain, Ramonshoek, 2, Wachtebeke.
 Fierens André, Dorp, 72, Wachtebeke.
 Genbrugge Julien, Kalve, Wachtebeke.
 Gousse Roland, Groenstraat, 22, Wachtebeke.
 Gysel Albert, Walderdonk, 16, Wachtebeke.
 Hamerlinck Willy, Herbakkerstraat, 2, 9900, Eeklo.
 Hester Paul, Statiestraat, 177, Wachtebeke.
 Hester Gaston, Axelsvaardeken, 27, Wachtebeke.
 Hillaert Albert, Steenweg op Bergen, 98, Anderlecht.
 Hillaert Herman, Groenstraat, 33, St-Joost-ten-Node.
 Hoofd Roger, Loveldlaan, 5, 9880 Aalter.
 Ieterbeke Julien, Begonialaan, 60, Wachtebeke.
 Kamoen Remond, Dorp, 68, Wachtebeke.
 Kestermans Norbert, Kromrede, 14, 9120, Destelbergen.
 Lanckriet Gilbert, Lijsterstraat, 8, Wachtebeke.
 L'Ecluse Cyriel, Statiestraat, 12, Wachtebeke.
 Ledent Léon, Coernaertstraat, 1-3, 2100 Deurne-Zuid.
 E.H. Leroux Piet, Dorp, 35, Wachtebeke.
 Leroux Achiel, Statiestraat, 75, Wachtebeke.
 Linthout Daniël, Kalve, 47, Wachtebeke.

Marquenie René, Smishoek, 11, Wachtebeke.
 Matthijzen Herman, Smishoek, 5, Wachtebeke.
 Michiels Prosper, Kalve, 14, Wachtebeke.
 Migon Maurice, Statiestraat, 50, Wachtebeke.
 Moreels Luc, Dorp, 80, Wachtebeke.
 Noé Jozef, U.S.A.
 mevr. Pieters Léa, Peter Benoitlaan, 47, 9001, Gentbrugge.
 Plasschaert Lucien, Lijsterstraat, 5, Wachtebeke.
 Poullier Raymond, Pene, 3, Wachtebeke.
 Plasschaert Robert, Dorp, 78, Wachtebeke.
 Roeland Isidor, Langelede, Wachtebeke.
 Roelandt Etienne, Vrederechtstraat, 35, 9100, Lokeren.
 E.H. Roets André, Statiestraat, 38, Wachtebeke.
 Roets Achiël, Bisdoplein, 1, 9000, Gent.
 Roets Kamiël, Rechtstro, 40, Wachtebeke.
 Røels, Willy, Dorp, 106, Wachtebeke.
 Rombout Guy, Hospitaalstraat, 3, 9131, Beervelde.
 Segers Achiël, Isidoor Devosstraat, 9110, St. Amandsberg.
 Seghers Cyriel, Dorp, 92, Wachtebeke.
 Scheire Adriaan, Spelderstraat, 9000, Gent.
 Scheire Richard, Kerkstraat, 49, Wachtebeke.
 Schollaert/ Van Hosselvelde, Heirweg op Audenaerde, 44, 9130 Nazareth
 Steeghers Wilfried, Begijnegracht, 54, Gent.
 Stockma Oscar, Groenstraat, 8, Wachtebeke.
 Strubbe Pierre, Dorp, 84, Wachtebeke.
 Swinnen Hendrik, Groeninstraat, 67, Gent.
 Tondat Romano, Peperstraat, 9900, Eeklo.
 Trotteyn, Burgstraat, 36, 9000, Gent.
 Van Assche Jeroom, Dorp, 96, Wachtebeke.
 mevr. Van Assel Martha, Kalve, 21, Wachtebeke.
 Van Assel Joseph, Dorp, 88, Wachtebeke.
 Van Assel Prosper, Langelede, 52, Wachtebeke.
 Van Bambost Eduard, Overslag, 27, Wachtebeke.
 Van Bambost Lea, Walderdonk, 30, Wachtebeke.
 Van Bamboët Romain, Kalve, 19, Wachtebeke.
 Vanblaere Louis, Statiestraat, 190, Wachtebeke.
 Van Boxtaële Lt. Lippenslaan, 56, 2200, Borgerhout.
 Van Cackenberghé Gilbert, Lijsterlaan, 21, 9060, Zelzate.
 Van Carsse Ida, Opperstraat, 24, 9080; Moerbeke.
 Van Cronenburg Hip. Kalve, 5, Wachtebeke.
 Van de Calsyde Hector, Dorp, 65, Wachtebeke.
 juffr. Van De Cappele Amanda, Statiestraat, 16, Wachtebeke.
 Van den Hende Henri, Langelede, 19, Wachtebeke.
 Van den Hende Jules, Statiestraat, 79, Wachtebeke.
 Van der Jeugd, Willy, Kalve, 37, Wachtebeke.
 Van der Straeten Marcel, Hoge Weg, 110, Gent.
 Van der Sypt, Stationstraat, 27, Wachtebeke.
 Van de Sompel Hubert, Westkade, 16, 9060, Zelzate.
 Van de Voorde Augusta, Kerkstraat, 60, Wachtebeke.
 Van de Voorde René, Meersstraat, 14, Wachtebeke.
 Van Doosselaer Denys, Kruisstraat, 31, 9080 Moerbeke.
 Van Gaever Aimé, Oudeburgse Sluis, 12, Wachtebeke.
 Van Geertruiden - Van Malderen, Langelede, 38, Wachtebeke.
 Van Herrewége Rudolf, Meersstraat, 42, Wachtebeke.

(wordt vervolgt)

Wachtebeke

Driemaandelijks mededelingsblad van de Heemkundige Kring « Oud Wachtebeke »

verantw. uitgever
LANKRIET GILBERT
Lijsterstraat 8
9070 Wachtebeke

1e Jg. nr. 4

INHOUD.

Het Meetjesland	32
Brandbestrijding te Wachtebeke	33
Overslag	34
Gouwdag der Oostvlaamse Volkskundigen	35-36
Rechtspraak	37-38-39
Ledenlijst	40

HET MEETJESLAND.

Wachtebeke maakt integraal deel uit van "het Meetjesland": toch wordt onze gemeente, in de huidige publicatie van en over het Meetjesland, wel verwaarloosd. Dit is waarschijnlijk te wijten aan het feit dat men voor deze streek natuurlijke grenzen zoekt en worden de gemeenten ten oosten van het kanaal Gent-Terneuzen vergeten, alhoewel de natuurlijke-historische grens van "Het land van Waas" niet veraf ligt.

Het begrip "Meetjesland" is een moeilijk te omschrijven begrip: geografisch is het geen geheel- het omvat zowel poldergemeenten, als gemeenten uit de zandstreek en historisch is de oorsprong zeker niet - waarschijnlijk begin 18^e eeuw. (uit: Appeltjes van het Meetjesland 1949).

Wat de naam betreft zijn verscheidene versies in de **omloop**.

1. - Op reis zijnde in onze streek was Keizer Karel verbaasd de "meetjes" te zien werken voor hun deur: kantklossen, spinnen...
Lees hier meer over in het weekblad "De Werkman" uitgegeven door Pieter Daems te Aalst in 1881 (uit: Ons Meetjesland 1969 nr.3)
2. Wegens het groot aantal kleine boerenhoven in onze streek, was de hectare een onbekende maat, en spraken de boeren over het aantal "gemeten".
Nu nog spreekt de boer liever in "gemet" en "roe" dan over hectare, are, vierkante meter.....
3. De naam zou geboren zijn na het algemeen gebruik van de eerste kadastrale kaarten - tijdens en na de Franse periode- Deze kaarten tonen langgerekte percelen landbouwgronden, dikwijls langs dreven of watergangen, deze perceelvormen sluiten aan de langgerekte scheidingslijnen die de grond in lange evenwijdige stroken doorsnijden. Deze lijnen noemen in het plaatselijke dialect "meten" of "meetjes". (uit: Ons Meetjesland 1969 nr.1)
4. Onze streek kende een groot aantal kleine zelfstandige **bercepen**. Daarom werd de streek door de toenmalige heersende stand betiteld als "Parijs des Métiers" hetgeen vlug vervormde tot metierland en meetjesland.
5. De naam zou ook verband houden met het krulbollen. Deze sport wordt vooral beoefend in Oost-Vlaanderen, en speciaal in het "meetjesland". De bolders hebben nu nog de gewoonte, de winnende bollen te "meten" -Streepjestrekken - en ook wordt er nog altijd gestart vanaf de "meet".
6. Een andere lezing kan zijn, dat het woord "meetje" verband houdt met meet of meade voor weiland. In deze betekenis komt het voor in enkele plaatsnamen als made (nd-br) Alkemade(-nd-hol) en Meetkerke (w-vl) (uit Ons Meetjesland 1968 nr. 3)

BRANDEESTRIJDING TE WACHTEBEKE ONDER HET NEDERLANDS REGIME.

Het Nederlands bewind, waaronder we in het begin van de vorige eeuw resor- teerden, mag dan kortstondig geweest zijn maar was ongetwijfeld voor onze gewesten vooruitstrevend.

Het is algemeen geweten dat er veel belangstelling werd besteed aan het onderwijs, wat echter minder bekendheid geniet, was hun zorg voor de brandbestrijding in de landelijke gemeenten.

Vanaf 1820 werden door de provinciebesturen regelmatig maatregelen getrof- fen om onze kleine gemeenten, waar intensieve brandbestrijding voordien onbekend was, toe te laten toch verweer te bieden bij brand.

Veelal werden deze maatregelen terzijde geschoven of werden de meest onzinnige beweegredenen naar voor gebracht om de materialen toch maar niet hoeven aan te kopen.

Wanneer we een gelijkaardige plattelandsgemeente als Wachtebeke even bekijken, zien we dat er wel een gemeentereglement uitgevaardigd werd voor preventieve brandbestrijding. Zo werd te Sijsele een 10-punten reglement opgesteld, dat samengevat inhield dat de bewoners voorzichtig dienden om te springen met brandbare materialen. Eens de brand er was, stond men echter machteloos. Zo werd o.a. vooropgesteld dat geen enkel houten gebouw dichter dan 200 Nederlandse ellen tegen een ander mocht staan, de afsluit- ingsen tussen de huizen mochten van geen hout zijn, op de zolders mocht geen brandbare materialen bewaard worden, men verbood pijpen roken in schuren, tweemaal jaars moesten de inwoners hun "kaven" laten kuisen...enz Het meest doorslaggevend argument, om geen materiaal aan te kopen vonden de Sijselenaars in het feit dat er hun inziens geen water voorhanden was.

De Gemeenteraad van Wachtebeke onder voorzitterschap van burgemeester Pieter Johannes Van Den Bossche vonden een dergelijke uitgave meer dan verantwoord. Op 7 mei 1829 werd bij besluit nogmaals bepaald wat voor blusmateriaal een plattelandsgemeente in dienst moest hebben. De tekorten dienden aangevuld in de loop van het jaar. De hiernavolgende materialen werden in de loop van het jaar te Gent aangekocht voor de som van 573,30 gulden en opgeborgen in het klein huisje achter het gemeentehuis dat vanouds dienst deed als opslagplaats van het blusmateriaal.

- "Een zuigende en persende brandspuit, met zuigbuizen.	210,00 gulden.
- 50 emmers in mandwerk met leder gegarniert	125,00 "
- 3 brandhaken, ieder van 10 ellen lang met trektouw	30,00 "
- 3 touwen met haken, lang 25 ellen	12,00 "
- 4 handbylen wanof 2 groot en 2 kleine	14,50 "
- 3 ladders ieder van 40 sporten	60,00 "
- 3 dekkleeden ieder van 6 ellen vierkant	120,00 "
- 2 sakkels	1,80 "
- Om het aleem van Gent naar Wachtebeke te brengen betaalde men nog eens	6,00 gulden."

Deze uitgave was ongetwijfeld een zware brok voor een kleine gemeente als Wachtebeke, men diende zelfs te putten uit overschotten van vorige fondsen.

Toch mocht Wachtebeke er prat op gaan te behoren tot één van de weinige plattelandsgemeenten die bij brand niet lijdzaam moesten toezien maar intensief het gevaar konden bestrijden.

Erik De Smet.

vervolg----

Overslag.

door E.H. Strobbe.

Overslag als parochie beslaat dus twee nationaliteiten: België en Nederland, met ongeveer dezelfde grootte, wat de oppervlakte aangaat. De blijvende eenheid op kerkelijk gebied van twee landsge- deelten is een louter juridisch-kerkelijke aangelegenheid, die reeds voor de opkomst van het protestantisme vastligt en die door de ver- sterkingen, de forten, nog is bevestigd, omdat die forten juist op de grensgebieden van Zuiddorpe en Koewacht gelegen waren. Sedert het jaar 1970, 1 april is de gemeente Overslag gemeengelijk gevoegd bij Axel, samen met Koewacht en moeten de inwoners van Overslag de trip doen naar Axel om hun bestuurlijke aangelegenheden te regelen.

III. MERKWAARDIGE GRENSPALEN.

Er zijn twee soorten grenspalen: de ijzeren van het jaar 1843 (de grens bepalend tussen Nederland en België) en de arduinen of gebeitelde van het oostenrijksé tijdvak en deze uit Overslag zijn uniek. Er staan er nog twee in de buurteweg, één langs de weg een honderd- tal meters over de grens, één aan de kaaidijk en er ligt er ook een als drempel bij de familie Plasschaert, juist aan de grens recht over het Douanekantoor. (zie St. Laurentiusklok jaarg. 68-69).

II BODEMGESTELDHEID.

Onder de Romeinse overheersing was de Durme aan de grens van de polderzones onderhevig aan de tijen van de Honte, overspoelde moeren en meersen en stelde Gent in verbinding met de zee langs Overslag om uiteindelijk bij de aanvang van de 13° eeuw gestabiliseerd te worden tot een rivier.

Sedert het delven van de Sassevaart door de Gentse magistraat in 1547 en het kanaliseren van de Durme en de Moervaart, maar vooral tijdens de godsdienstige beroerten met onze noorderburen in de tweede helft van de 16° eeuw, werd het onderhoud van het 36 voet breed Langeledevaartje veronachtzaamd. Vandaar moest de herindijking van de St. Elooi polder in 1652 plaats vinden.

Overslag behoort geheel bij de zuid-westelijke zeekleigrond, althans de bedijkte polders van het nederlands gebied en deze van het belgische gedeelte. Men zou het kunnen typeren als het landschap van de beboomde dijken. Ten opzichte van de glorie van vroeger, met zijn boomweiden, dijken - die in vele rijen dik begroeid waren met iepen (soort olmen)-, prachtige oprijlanen voor de boerderijen en de met knotwilgen omzoomde weiden en kreken, is het landschap nog niet tot rust gekomen. In de moderne landbouw kan hout immers niet winstgevend meer worden geëxploiteerd; populieren hebben op de dijken de plaats moeten ruimen voor iepen, terwijl door de moderne bedrijfsvoering de schaal van de verkaveling steeds groter wordt en daardoor het land- schap eentoniger. Het oorspronkelijke aanwezige veenlandschap is door de zich telkens verplaatsende geulen bijna geheel geërodeerd, waardoor een geheel nieuw landschaptype ontstond: de opslibbing, aanwas en bedijking van gorzen en platen. De elders in Zuidwest-Neder- land voorkomende zware kleigronden op veen die door inklinking van het veen sterk zijn gezakt, en andere zware kleigronden zijn hier zeldzaam. Talrijke overstromingen in de 14° en 15° eeuw deden polders onder water komen, tenslotte is 1570 en 1574 ook het land van Saeftinge. Vanaf de 17° eeuw lag het initiatief weer aan de andere kant, er wordt gaandeweg ingedijkt, tot het begin van deze eeuw toe.

Geologisch is naast het jonge zeeklei-gebied vermeldenswaard een smalle strook dekzandlandschap langs de belgische grens en tussenin- liggende vrij vlakke, vochtige tot natte gebieden. Daardoor spreken de boeren van natte polders en droge polders of houtland gelegen dichtbij de dijken en omheinde kreken.

(wordt vervolgd)

GOUWDAG DER OOSTVLAAMSE VOLKSKUNDIGEN.

Onder een loodgrijze hemel, ons de laatste weken zo vertrouwd geworden, vertrokken we naar de Koornmarkt te Gent. De heer Wezen van de Bond der Oostvlaamse Volkskundigen leidde de reis naar Schellebelle. De ganse gowdag die reeds aanving om 9.30 u in het gemeentehuis van Schellebelle, stond immers in het teken van de veren over de Schelde. De heer R. Vanderlinden, voorzitter der Oostvlaamse Volkskundigen, wees in een korte inleiding op een belangrijke volkkundige markt, die in voornoemde gemeente gehouden wordt op Sakramentsdag. Daarna gaf de heer Daem ons meer bijzonderheden. De "potjesmarkt" is reeds zeer oud. Er werd geen oorkonde gevonden waarin toelating gegeven werd de markt te houden. Hij wordt echter met zekerheid vernoemd in de jaren 1600. In die tijd was veel keukengerei uit gebakken klei gemaakt (aardewerk) . Wegens de breekbaarheid moest het geregeld aangevuld worden, en die gelegenheid kregen de huisvrouwen éénmaal per jaar in Schellebelle. De plaatselijke heemkundige kring voerde deze markt weer in, na een onderbreking van meerdere jaren. Het succes van de huidige "potjesmarkt", soms is alles verkocht in een kwartier zodanig overtreft de vraag het aanbod, is het beste bewijs van de leefbaarheid ervan.

Na deze toespraken trok het gezelschap naar het vlakbijliggende veer. Dit veer wordt bedreven met een metalen roeiboot, bediend met twee roeispanen. Deze grote roeispanen worden gekruist, zodat de rechterhand de linkse roeispaan en de linkerhand de rechtse bedient. Met de stroming op de Schelde, gevolg van de langdurige en overvloedige regens der laatste tijd, is het zwaar werken voor de veerman. Hier lag echter ander vervoer op ons te wachten en wel het vrachtschip voor de binnenvaart "Marleen" van schipper en schipperin Vandevelde. De schipper had extra zand geladen om zijn schip dieper en dus vaster in het water te leggen; iets waarin hij volkomen slaagde. Zo gleden we zondag 27 oktober met een dertigtal de Schelde af van Schellebelle naar Wichelen. De hele weg hebben we geen schok noch trilling gevoeld, zo volmaakt was deze beweging. Dat stukje Vlaanderen gezien vanop het water is werkelijk de moeite waard. Het is onze streek vóór de industriële ontwikkeling. Beemden en meersen wisselen af met bosjes en dorpjes, waarvan de kerktoren lang van tevoren het naderbijkomen aankondigt.

Voor wandelingen of gezinsuitstapjes is dit werkelijk de aangewezen streek. In Wichelen meerden we langzij een schip dat reeds aan de aanlegsteiger lag, handeling die door de schipper en zijn vrouw vakkundig en zonder stoot werd uitgevoerd. Over het erf van een boerderij-herberg belandden we in het oudste gebouw van de gemeente: het Schutterhof. Het is enkele eeuwen oud en werd onlangs geslaagd hersteld en opgefrist. Binnenin viel op de machtige zoldering met zware steunbalken en lichte dwarsbalkjes . Een fraai gekleurd wandtapijt was de andere blikvanger. Het kwam tot stand door samenwerking van kunstenaar Dries De Bock en een achttal inwoners van Wichelen. Het stelt de voornaamste gebouwen en begrippen van de gemeente voor. Honderden lapjes van verschillende grootte en kleur werden samengenaaid tot dit kleurrijk, meerdere vierkante meter groot geheel. In deze zaal werd de vergadering van de gowdag der Oostvlaamse Volkskundigen gehouden. Het was de eerste keer dat dit buiten Gent gebeurde. Reeds enige tijd echter bestond de behoefte bij de vereniging meer contact te hebben met de plaatselijke heemkringen. De viering van het 800-jarig bestaan van Wichelen, bood de gepaste gelegenheid dit voornemen ten uitvoer te brengen. In zijn rede had de voorzitter het over zin en ontstaan van de Volkskundigen in Oost-Vlaanderen.

De voorloper van dit alles was Alfons De Cock, geboren in 1850 in Herdersem. De 125-ste verjaardag van zijn geboorte zal volgend jaar aldaar gevierd worden. Nadien bracht sekretaris Broeckhoven het verslag van de activiteiten van het voorbije jaar, waarop het officiële gedeelte afgerond werd met het financieel verslag. Toen kwam kunstenaar Dries De Bock aan het woord over ontstaan en verwezenlijking van het wandtapijt. Sekretaris Ruys van heemkring Wichelen, die zorgde voor een volmaakt verloop van het programma, wees dan de weg naar het veer van Appels. In vier keer werd ons gezelschap overgezet naar het Veerhuis van Luc de veerman. Voor diegenen die het niet zouden weten; hier werd voor een belangrijk deel de film Mira met Willeke Van Ammelroy opgenomen. Dit blijkt trouwens ook uit een foto van Mira met een opdracht van haar hand, pronkend naast de tapkast. Sprekend van Oud-Vlaanderen, hier is nog een onvervalst stuk te vinden. Spijtig genoeg denkt Luc, die al in de zeventig is, er dit jaar mee op te houden. Een opvolger is er niet. Verscheidene oorzaken werken dit in de hand: een groot gebrek aan medewerking en belangstelling vanwege de openbare en gemeentelijke besturen - goede wegen, vaste oeververbindingen en auto's - het jachtige hedendaagse leven dat geen tijd schijnt over te laten om op eigen benen en van dichtbij onze streek te verkennen. Geld schijnt geen rol te spelen als men bedenkt dat Luc de veerman slechts 0,95 frank per kind en per overzet vraagt. Waar overal, soms aarzelend soms uitgesproken, de mensen van dezelfde gemeente of streek weer meer onder elkander komen, kunnen wij de veren terug inhoud en toekomst geven. Voor eendagsuitstappen en wandelingen is de Schelde met omliggende landerijen en dorpen een gedroomd en voor de meesten een ongekend doel. Een half uur tot drie kwartier rijden brengt ons reedster plaatse. De beste benadering is wellicht over Wetteren naar Schellebelle en vandaar de weg langs de Schelde naar Wichelen, Appels....

Terug naar de gowdag nu. Na het bezoek aan Appels-Veer, dromden we binnen in het nabijgelegen restaurant "Hof ter Polders". Dank zij de keurige en snelle bediening, werd een gedeelte van de afgelopen achterstand op het tijdschema ingelopen. Dit was ook te wijten aan de goede bereiding der spijzen, waardoor we geen las hadden van "peumelaars". Dendermonde, met zijn in oprichting zijnde stadsmuseum, was het volgend reisdoel. Als het binnen enkele weken gereed zal zijn, is het beslist de moeite van een bezoek waard. Al te snel nam organisator Ruys ons mee terug naar Wichelen. Daar onderhield hij een ondertussen tot tweehonderd aangegroeide schare, twee uur lang op levendige en bewogen wijze over de Scheldeveren vanaf hun eerste vermelding in de jaren 1100 tot nu. Hij deed een vurig beroep op de aanwezigen en op al degenen die belang stellen in ons eigen volksleven, veelvuldig gebruik te maken van de nog overblijvende veren, zodat er wel nog opvolgers gevonden worden voor veerman Luc en zijn beroepsgezellen. Een reeks lichtbeelden en een film sloten dit deel passend af.

Deze afwisselende dag kon geen beter slot krijgen dan een maal met reuzensneden boerenbrood met een spie vlaaien en als nagerecht korengelrijstpap. Verscheidene veermannen met hun echtgenoten woonden de namiddagzitting bij. Zij waren uiteraard de eregenodigden bij het voornoemde maal en het daaropvolgende gezellig samenzijn. Het was een zeer geslaagde dag. We hopen dat er nog zulke mogen volgen, maar dan met meer deelnemers uit Wachtebeke.

G. HOEBEKE.

Wanneer we het hebben over de rechtspraak te Wachtebeke en haar instellingen, zijn we genoodzaakt even over de dorpsgrenzen heen te blikken en haar te situeren in het geheel waaronder ze ressorteerd.

Filiep van de Elzas verleende aan de Vier Ambachten een geprivilegieerd statuut onder vorm van een keure.

In 1242 hernieuwde Johanna van Constantinopel, gravin van Vlaanderen, de keure.

De Vier Ambachten, welke naast het ambacht Assenede ook dit van Axel, Hulst, en Boekhoute telde werd aanvankelijk gevormd door een twaalfstal parochies.

In de loop der 15° eeuw verdwenen verscheidene parochies door overstroming van de kaart.

Op het einde van de 16° eeuw ressorteerden nog 5 parochies onder het ambacht Assenede, met name Assenede-als hoofdplaats - Ertvelde, Kluizen, St. - Kruis-Winkel en Wachtebeke dat tweede residentieplaats van het Ambacht werd, meteen afzonderlijke vierschaar voor Wachtebeke en St-Kruis-Winkel.

Normaliter was de vergaderplaats van de schepenen te Assenede, om echter de aangrenzende Heren attent te houden waar de grensscheiding lag, gebeurde het wel eens dat men op de uiterste grens van het ambacht zetelde.

Deze vergadering greep plaats in open lucht, mogelijks onder een linde. Men plaatste vier banken, waarmee de gerechtsplaats werd afgeleid: een bank voor de baljuw, een bank voor de schepene, links die van de aanklager, rechts die van de beschuldigde. Vandaar de benaming vierschaar.

In 1536 werd vierschaar gehouden op de grens van Wachtebeke en Moerbeke ter bescherming tegen het Land van Waas en de abt van St-Baafs.

Op 8 mei 1584 werd te Wachtebeke nogmaals een "extraordinaire vierschaere" gehouden, omdat die van het Ambacht Axel dreigden grond in te palmen van het Ambacht Assenede.

In 1687 was deze procedure nog in bruik, want op 24 juli werd vergaderd op den Overslag "in d'uytterste paelen van het ambacht omme eenieder recht ende justitie te administreren ende de gerechtighden jurisdictie ende vermogen van het ambacht te conserveren." (1)

Volgens costume werd dan aan de kinderen "wittebrood" uitgedeeld, omdat "se indachtich zouden bliven".

Het Ambacht Assenede telde 7 schepenen waaronder:

Assenede en Zelzate	3
Wachtebeke	2
Winkel	1
Ertvelde, Kluizen	1

Jaarlijks werden de schepenen vernieuwd op St-Jansdag, wat gepaard ging met een banket voor het magistrat.

14 juli 1579 was ongetwijfeld een heugelijke dag voor Wachtebeke. Philip II ondertekende een oktrooi waardoor Wachtebeke haar eigen vierschaar kreeg.

Tot dantoe waren de Wachtebeekse schepenen verplicht zich tweemaal per week naar de hoofdplaats van het Ambacht te begeven om recht te spreken. Een reis welke zeker niet van gevaar was ontbloot.

Wanneer het gebouw van de vierschaar tot stand kwam konden we niet achterhalen. Zeker is, dat op 17 december 1691 (2) werd besloten de donderdagse vierschaar afwisselend te laten gebeuren in twee herbergen, enerzijds bij Joos van Heeddeghem, anderzijds bij Adriaen de Vogelaere, dit betreffende het "trantement".

Deze scheiding van rechtspraak bracht Wachtebeke en Assenede zeker niet dichter tot elkaar. Maar al te vaak kwam het tot geschillen, voornamelijk wanneer er financieele baat uit voorspoot. Veelal ging het om kleinoden, waardoor de tweestrijd nog scherper tot uiting kwam, zoals in 1645, wanneer er "different" is over de plaats waar de generale vergadering moet gehouden worden. Die van Wachtebeke vinden "dat dit oock tot wachtebeke moghte gebeuren" gevolgt door het advies van de hoofdplaats die staandhoudt dat "de generale vergaederinge moeste gebeuren tot assenede". (3)

Enkele misdrijven en de toegepaste straffen:

18 maart 1685, Catharina Haemelynck fa Jan had met Jan Yseboot een schandaal verwekt in de Kerk van Wachtebeke. Als straf moesten ze beiden van de vierschaar naar de kerk gaan, vergiffenis biddende, met een witte kaars in de hand. (4)

In 1698 had de 30-jarige Catharina Michiels (5) van Wachtebeke haar pas geboren kind om het leven gebracht. Zij werd veroordeeld om "ghetransporteert te worden ter plaetse ordinaire van de justitie, op een schavot ende aldaer ghegeeseld te worden met scherpe roeden tot den loopende bloede", verder werd zij verbannen uit het Ambacht voor 10 jaar en betaling van de proceskosten.

Jacob Bauwens fs Jan, geboren te Hamme en wonende te Winkel, werd op 2 april 1716 wegens moord te Wachtebeke gegeeseld en gebrandmerkt, en voor immer uit Vlaanderen gebannen, bovendien moest hij de proceskosten, betalen. (6)
Achteraf bleek dat hij onschuldig was ... een zware rechterlijke dwaling dus! (7)

Isabella van Acker fa Judocus, had te Wachtebeke op 25 april 1775 bij afwezigheid van de winkelierster, in een ellegoedwinkel verschillende stukken lijnwaad gestolen door ze in haar voorschoot weg te moffelen. Zij zal "aen het pillorein (8) deser stede publicque-lyk geexponeert worden den tydt van twee uren", waarna ze drie dagen zal opgesloten worden in de gevangenis op water en brood.

In de avond van 3 mei 1779 kwamen Pieter de Ribbel, - 31 jaar, geboortig van Sleidinge en gehuwd met Marie Simon-, muldersknecht bij de weduwe De Caluwé samen met Pieter de Conninck uit de herberg van Francies van Hecke op de Overslag.

Onderweg moet er twist ontstaan zijn waarbij de Conninck "soude bekomen hebben eene steke met een mes in den onderbuyck, duddanigh dodelijk, dat hij aenstonts is moeten voorsien worden van al sijn heylige rechten".

Thuisgekomen had de Ribbele zelfmoord gepleegd door "eene gesteken wonde het selve toegebracht in den onderbuyck tusschen den naffel ende de slincker lissche".

Pieter de Conninck, moet inmiddels reeds aan de beterhand geweest zijn, want hij werd aangehouden en te Assenede gevangen gezet, waar ij eveneens in de nacht van 13 op 14 mei zelfmoord pleegde. (9)

- (1) RAG - fonds Assenede nr. 28 fol. 81
- (2) Ibidem nr. 33
- (3) Ibidem nr. 18 fol. 50
- (4) Ibidem nr. 26 fol. 1, 39, 273.

" cathelyne Haemelynck fa jans ende jan Yseboot dewelke inde vierscare godt ende justitie hebben vergiffenisse ghebeden over het schandael by hemlieden in de kercke ghegheven ende van hier ghedaen met eene witte kersse in de handt naer de selve kercke van wachtebeke al waer sij volghens desentuitie hebben ghebeden vergiffenisse als vooren ende deselve kerssen gheoffert aen het H. ende hoochweirdigste sacrament des autaers".

- (5) De Potter- Broeckaert - Assenede blz. 95
A; De Vos - Geschiedenis van Ertvelde blz. 135 vermeld catharina WILLEMS, terwijl op blz. 139 als catharina MICHIELS.
- (6) De Potter- Broeckaert - Assenede blz. 95
- (7) A; De Vos blz. 135
- (8) Niettegenstaande we nog geen andere vermelding terugvonden, over het bestaan van een schandpaal, wordt hier overduidelijk bewezen dat Wachtebeke over een dergelijk exemplaar beschikte.
- (9) RAG - Fonds Assenede nr. 1397

E. De Smet.

K O R T E L I N G S

F I L M V O O R S T E L L I N G .

LEDENLIJST.

(vervolg)

Van Hoecke Gilbert, Groenstraat, 14a, Wachtebeke.
 Van Hove Rudy, Aerschootstraat, 101, 2700, St-Niklaas.
 Van Hyfte Marc, Ooievaarslaan, 46, 9060, Zelzate.
 Van Kerckhove Paul, Langendal, 23c, 9940, Sleidinge.
 Van Kerckvoorde Willy, Bosdam, 5, 9078, Zaffelare.
 mevr. Van LOO Maria, Verbeuldestraat, 30, Wachtebeke.
 Van Meegroot Etienne, Statiestraat, 61, Wachtebeke.
 Van Mossevelde Albert, Hoge Weg, 163, 9110 St-Amandsberg.
 Van Mossevelde Gerard, Oude Houtlei, 96, Gent.
 Van Mossevelde Jos, Stationstraat, Wachtebeke.
 Van Mossevelde Jo, Koerspleinstraat, 37, 9110 St-Amandsberg.
 Van Paemel Rudy, Rozenlaan, 4, Wachtebeke.
 mevr. Van Pottelberghe, Rustoord Avé Maria, 9940, Sleidinge.
 Van Poucke René, Kalve, 73, Wachtebeke.
 Van Rentergem Robert, Rechtstro, 50 Wachtebeke.
 Van Rompu Diseré, Molenhoek, 9, Wachtebeke.
 Van Quaquebeke Anna, Statiestraat, 63, Wachtebeke.
 Veldeman Willy, Rechtstro, 19, Wachtebeke.
 Velleman Herman, Statiestraat, 10, Wachtebeke.
 mevr. Verberckt Bertha, Mezenstraat, 1, Wachtebeke.
 Vercruyssen Gerard, Walderdonk, 43, Wachtebeke.
 Vereecken Lucien, Dorp, 76, Wachtebeke.
 Verhoene Chislain, Kleistraat, 7, Wachtebeke.
 Verplancke Richard, Dorp, 58, Wachtebeke.
 Vervaet Albert, Dorp, 22, Wachtebeke.
 Vervaet Marcel, Crévestraat, 6, Moerbeke-Waas.
 Vervaet René, Meersstraat, 8, Wachtebeke.
 Vervaet Valère, Rechtstro, 43, Wachtebeke.
 Z.E.H. Vlegels Remy, Dorp, 33, Wachtebeke.
 Vuylsteke André, Molenhoek, 81, Wachtebeke.
 Waelput Stephaen, Walderdonk, 23, Wachtebeke.
 Waeytens Patrick, Tulpenlaan, 17, Wachtebeke.
 Waumans Alfons, Vinkenstraat, 34, Wachtebeke.
 Wauters Georges, St-Elooispolder, 21, Wachtebeke.
 Willems Lucien, Statiestraat, 175, Wachtebeke.

Aanvullende lijst.

Steunende leden: Seghers Achiël, Isidoor Devosstraat, 13, St.-Amandsberg.
 Van de Weyer Jonny, Papdijk 2c, Wachtebeke.

Gewone leden: Flécy Jacqueline, Harlingerhof, 9, 9990 Maldegem.
 Bruggeman, Langelede, 23, Wachtebeke.
 Huys - Werner, Mezenstraat, 4, Wachtebeke.
 Cottyn Gerard, Zwaluwenlaan, 62, Wachtebeke.
 Uyttendaele Raymond, Kazernestraat, 32, 8000 Brugge.
 Van Grembergen Marc, Krokussenlaan, 20, Wachtebeke.
 Dhondt Alfons, Verbeuldestraat, 8, Wachtebeke.
 Joos Rudy, Smishoek, 2, Wachtebeke.